

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.** A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér. (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A hadügyi felségjogokról.

Írta: **Rohonyi Gyula** orsz. képviselő.

Budapest, november 22.

A *Budapesti Napló* folyó évi november 9- és 16-iki számában dr. Jászi Viktor jogakadémiai tanár ur a hadügyi felségjogokról irt értekezéssel foglalkozva, annak „új érveire“ kritikai megjegyzéseket tesz s ez érveket, valamint ez értekezésben követelt eszmemene-temet „egészen tévesnek“ jelenti ki.

Első megjegyzése dr. Jaszinak az, hogy neki „alapos kételei“ vannak aziránt, hogy az „egységes vezérlés, vezénylet és bszervezet“ kifejezések, vagyis az 1867: XII. t.-c. 11. §-ának értelme „más törvények által való megvilágításra szorulna s nem volna önálló törvényes szabályozás“. Értekezésemben már kimutattam, hogy e fogalmak: „egységes vezérlés, vezénylet és bszervezet“ nem definiált fogalmak, hanem tágabb és szorosabb körrel bírnak s hogy azok köre, terjedelmét a törvényhozás szokta meghatározni.

Lehet a vezérlés és vezénylet egysége például csak a legmagasabb taktikai egységekben biztosítva s a vezénylet mikéntje az ezredig vagy zászlóaljig — különböző; s lehet viszont az a vezénylet kezdve a századtól egész a hadtestig a fegyveres erő minden tagozatában teljesen egységes. És semmi kétség, hogy a vezénylet és vezérlés egyik esetben is, másik esetben is egységes, csak hogy az az egységesség szorosabb vagy tágabb értelmű.

Éppen azért szükséges, hogy a vezérlési, vezényleti és bszervezeti egység külön meghatározotassék és körülírassék, annál inkább, mert e fogalmak köre, tágabb vagy szűkebb volta szerint változik az azokon belül érvényesülő felségjogok köre, vagyis az intézkedések, melyeknek megtételére a felség jogosság.

De ha már Jászi ur olyan kétségtelen

értelműnek találta volna az egységes vezérlés, vezénylet és bszervezet fogalmait, ugyan miért nem magyarázta meg azokat, hogy legalább azt az egyet konstatalhattam volna, hogy azok körére nézve köztünk véleményeltérés nincs, vagy ha van, miben térnek el nézeteink? Ha Jászi ur ismerné a német közjogi írók vitáját a német fegyveres erő egységességéről: nem tartaná oly egyszerűnek e fogalmakat sem, hogy azok magyarázatra, körülírásra nem szorulnak. Jászi ur tehát a nélkül, hogy a saját nézetét kockáztatná az egységes vezérlés, vezénylet és bszervezet felől, „alapos kételeit“ arra nézve, hogy az 1867: XII. t.-c. 11. §-a magyarázatra szorulna, így okolja meg: „Elképzelhető-e, hogy mikor 1866-ban a kiegyezést oly féltékeny aggodalmassággal készítették, akkor éppen a legérzékenyebb ponton, a király hadügyi felségjogai kérdésében, nem készítenek teljes munkát... s az igazi tartalom kifejtését rábizzák egy majd csak aután hozandó törvényre s vele egy évnél tovább várnak?“

Hát ez az indokolás nem indokolás, hanem nagyon gyöngye következtetés, mely ellen értekezésemben több argumentum található. Ezeket a fontos okokat itt ismertetni nem akarom; de egy hasonló következtetést vetek az ő következtetései ellen. Képzhető-e, hogy ha az 1867-iki törvényhozás a hadsereg nyelvének meghatározásáról világosan, expressis verbis intézkedett volna, vagy az intézkedés jogát a nyelvre nézve világosan a fejedelmre ruházta, elképzelhető-e, hogy 35 év múlva éppen e részben a felségjogokat annyira különbözőképpen magyarázzák az országgyűlésen is, a lapokban és szakirodalomban is? S lehet-e föltenni arról a törvényhozásról, hogy »a magyar hadsereg« nyelve meghatározásának jogáról oly könnyen lemondva, azt nem világosan, hanem ilyen tág fogalmak körébe beleburkolva ruházta rá ő felségére a királyra?

Mérlegelje az olvasó e két következtetés

értékét s erejét; én csak igazolni akartam, hogy egyszerű következtetések még nem bizonyítékok, melyek a másik álláspont megdöntésére alkalmasak.

De hogy az egységes vezérlés, vezénylet és bszervezet fogalmait további körülírásra, magyarázatra szorulnak, az még a következők is folyik: A kiegyezési törvény csak magát az elvet mondotta ki a felségjogokra nézve. Annak magyarázatába, körülírásába bele sem bocsátkozhatott, mert ezek szabályozása a véderőtörvénybe tartozik s oly *katonai* kérdést képvisel, amelyet akkor — az új véderőszervezet előtt — körülírni sem lehetett; mert a véderő szervezése előtt a bszervezet fogalmát s az egyes még csak szervezendő tagozatok vezérlési és vezényleti egységességét egymás között körülírni s biztosítani nem lehetett. A kiegyezés létesítői tudták, hogy Königrátnél nemcsak az abszolútizmus, de a hadsereg régi szervezete is megbukott. Tudták, hogy a fegyveres erőt újra kell szervezni az általános védkötelezettség elvei alapján. Erre az időre, erre a törvényre hagyták a vezérlési, vezényleti és bszervezeti egységességnek a felállítandó véderő tagozatai (hadsereg, haditengerészet, honvédség és népfelkelés) közt való szabályozását. Nem is lehetett e kérdést addig szabályozni, a bszervezet egységességét meghatározni, míg a véderőszervezet meg nem alkotottat.

Dr. Jászi aután áttér ama törvénybeli rendelkezésekre, melyek az 1868., 1886., 1889. és 1890-iki véderőtörvényekben a fegyveres erő egységes vezérlését, vezényletét és bszervezetét biztosítják s e fogalmak meghatározását adják. Dr. Jászi ur azonban nem mond véleményt arra, vajjon ezek a törvényes dispoziciók valóban biztosítják, körülírják-e az egységes vezérlés, vezényletét és bszervezetet. Erre nem felel, neki csak az a célja, hogy kimutassa, miszerint az 1867: XII. t.-c. 11. §-a nem szorul magyarázatra; s itt egy oly ellenvetéssel áll elő, mely éppen nem új s amely ellen már értekezésemben is számos

TÁRCA

A csoda.

— A *Budapesti Napló* tárcája. —

Írta: **Guy de Téramond.**

Harun-al-Rasid khailifának az volt a szokása, hogy gyakran kijárt éjszaka álruhában, meggyőződni arról, vajjon Bagdad városának a rendőrei ott vannak-e a posztjukon s nem törtennek-e valamerre büntettek.

Egy este megint kiment, még pedig kalmárnak öltözve, az ő hűséges nagyvezírjének, Giasarnak a kíséretében, s ott bolyongván az utcákon, magas falalánkot vett észre, amely üres telket kerített el. Egy részen betekintve, egyik sarokban egy embert pillantott meg, aki egyetlen szál gyertya világánál farest evett és rakit ivott hozzá. Asztalul egy régi hordót használt.

— Megkérdezem ezt a szegény ördögöt, hogyan rendezte be magának az életét, — mondotta Harun-al-Rasid — a szegény emberektől olykor a legjobb tanácsok telnek ki...

— Hívők uralkodója, — felelte rá Giasar rémülten — ne kövesd el ezt a vigyázatlanságot. Az az ember talán valami veszedelmes gonosztevő, aki még büntetéstől sem riad vissza, hogy megrabolhasson!

— Ebben az esetben akasztófára kerülés, mert nem tudod, hogy az állami fogházak éppen ama fajtájú emberek számára valók, akik nem

tudnak megenni a nélkül, hogy felebarátaiknak ne ártsanak. Várj meg itt...

Ezzel otthagya halálra rémült nagyvezírjét, kinyitotta a palánk ajtaját és belépett a telekre.

— Kösöntlek, testvér — mondotta az a népből való ember és udvariasan föállott az idegen láttára — tilj le mellém és oszd meg velem szerény vacsorámat.

A khailifa elfogadta a meghívást. Mikor megvacoráztak, ezt kérdezte házigazdájától:

— Ki vagy s mivel foglalkozol?

— Uram — felelte amaz — a nevem Mahmud és harmadik fia vagyok egy hajórakodónak. Jelenleg egy lakatosnál dolgozom, akinél négy piasztert kerestem meg naponként. Ezt a négy piasztert így osztom be: egy piasztert kenyérré, egy piasztert farestre, egy piasztert rakira, egy piasztert gyertyára...

— Helyesen teszed — mondta a khailifa — látom, boldog ember vagy. De mondj csak, miért is nem tartarasz meg valamit a keresetedből?

A szegény ember áhitattal hajolt meg Mekka felé és ezt mormolta:

— Allah, aki mai szükségleteimről gondoskodott, a holnapiakról is gondoskodni fog!

A khailifa megköszönte a vendéglátást és visszatért palotájába. De mivel tudni akarta, vajjon csakugyan gondoskodik-e isten arról, hogy teremtményeit táplálja, azért, mielőtt lefeküdt, rendeletet adott ki, amelyben valamennyi lakatosnak megtiltotta, hogy boltjukat és műhelyüket másnap megnyissák.

Másnap naplemente után megint elment a khailifa ugyanarra a helyre. És megint csak ott találta a szegény embert a maga helyén elégedet-

ten vacsorázva, de hordó-asztalán egy gyertya helyett ezuttal kettő égett.

A khailifa nem fojthatta el ámulatát és megkérdezte az okát.

— Ma reggel egész szomoruan jöttem hazafelé, mivel a műhelyeket becsuktak — beszélte el Mahmud — akkor utközben találkoztam egy pékkel, aki felszólított, hogy álljak be hozzá s napi nyole piasztérért dagaszszak koulát. Ézért vehettem ma magamnak két piasztérért farest, két piasztérért kenyert, két piasztérért rakit és azonkívül két gyertyát is vehettem egy helyett...

Harun-al-Rasid megint elfogadta Mahmud meghívását, hogy ossza meg szerény vacsoráját vele, aután távozott lelke mélyén Allah jószágát bámulva. De alig érkezett vissza palotájába, megparancsolta minden péknek, hogy további intézkedésig szüntesse be árúinak az eladását.

Mahmudnak tehát felmondott az a pék, aki előtte való napon munkát adott neki, mikor megint megjelent nála, hogy dologba álljon, s a szegény ember szomoruan tévelygett a város utcáin. Ezenközben tudta meg, hogy a palota őrei egy gyilkost üldöznek.

Csatlakozott hozzájuk és olyan szerencsés volt, hogy ő foghatta el a gyilkost.

Rögtön kifizették neki a husz piasztert jutalmat s mikor elpanaszolta, hogy nincs állandó foglalkozása, befogadták a rendőrséghez és állásának jelvényét kardot kapott.

Estére a khailifa hinni nem akart a szemének, mikor rendes sétáján a palánkhoz ért: a hordón most már öt gyertya égett s bevilágította az egész térséget s azonkívül nagy mennyiségű farest, kenyér és raki volt az asztalon.

érvel küzdöttem s azt hiszem, megküzdöttem, t. i. azzal, hogy az 1867: XII. t. c. 11. §-a csak a „hadsergre“ (szerinte a mai közös hadsergre) vonatkozik. Miután dr. Jászi csak az általam felhozott s általa „ujjnak“ nevezett érvekkel foglalkozik: — elvártam volna, hogy ő is új érveket hoz a vitába. Ilyeneket azonban nem látok nála. Értekezéseimben számos érveléssel igyekeztem igazolni, (így Deák és Andrássy beszédeivel is) hogy az 1867. XII. t. c. 11. §-ában a „hadserg“, az „összes hadserg“ az „egész hadserg“ kifejezés az egész fegyveres erőt jelenti. Ezzel szemben dr. Jászi ottani összes érveimet egészen figyelmen kívül hagyva, azok cáfolatába nem is bocsátkozva, újból azt vitatja, hogy a „hadserg“ szó itt csak a mai közös hadserget jelenti. Dr. Jászi ur fejtegetéseiben, ha nem is új argumentumot, de új álláspontot találunk az „összes hadserg“ s az „egész hadserg“ magyarázatára nézve s ez az, hogy itt a vezérleti és szervezeti egységesség a mai közös hadsergre vonatkozik, mely jogilag két részből áll: az osztrák és a magyar hadsergből.

Hát állapotunk meg e tételnél s vizsgáljuk, helyes-e dr. Jászi ur föltervése.

1. A mai közös hadserget akkor „álló seregnek“ (stehendes Heer) hívták; s ha tehát a törvényhozás csak erre értette volna a „hadserg“, az „összes hadserg“, az „egész hadserg“ kifejezést s nem az egész fegyveres erőre: akkor a törvény szövegében az álló seregről beszéltek volna. A kiegyezési törvény nem anticipálhatta a hadsergnek azt az elnevezését, melyet az 1868-iki védtörvényben kapott, mert az a hadserg (közös hadserg) 1867-ben még nem létezett.

2. A „hadserg“, „összes hadserg“ kifejezés a kiegyezési törvényben mindenütt az egész fegyveres erőt s nemcsak az álló sereget jelenti, amit az 1867. évi XII. t. c. 9. §-a is igazol, mely így szól: „A közös védelemnek másik eszköze a hadserg s az arra vonatkozó intézkedések, egy szóval a hadügy.“ A közös (kölcsönös) védelemnek nem lehetvén eszköze a fegyveres erőszak egyik tagozata: világos, hogy e szó hadserg út is az egész fegyveres erőt jelenti.

3. Nem volna-e abszurdum, ha az 1867: XII. t. c. 11. §-a az összes hadserg alatt csak az álló sereget értene, midőn az ugyis nemcsak vezérletileg, vezényletleg és belső szervezettel egységes, teljesen egységes volt 1867-ben?

4. Az 1867-ben fennállott régi haderő

— Uram — mondotta Mahmud — dicsőítsd velem együtt Allahot, az ő kegyelmének köszönhető, hogy most kedvedre ehetel és ihatsz...

Azután elbeszélte mindazt, ami történt. Harun-al-Rasid nagyon bosszankodott ezen. Tehát nem sikerült neki valami hibán rajtakapni a Gondviselést, és ez a kolodus-ivadék a hívők uralkodójának, akinek a világ összes muzulmánjai hódolnak. Mindvégig oktatásokat fog adni, a nélkül, hogy maga is tudná? ... Megesküdött, hogy övé lesz mindenáron az utolsó szó.

Maga elé hívatta a rendőrfőnököt s megparancsolta neki, hogy másnap reggelre beossza el a szolgálatból mindazokat, akik a palotaőrsghez tartoznak.

Mikor az est újra leszállt, megint csak maga sietett megtudni, hogy mi lett az ő bölcseiből. Hanem majd odalett bűmlátában. Tíz gyertya omlott el a kőröskőről a homályt, akáresak valami mecset belseje lett volna, olyan volt a telek sarka s a hordó nem volt elég nagy arra, hogy a sok pompás enniváló elferjen rajta.

— A proféta szent szakállára! — kiáltott fel a khalifa — miből tudsz ilyen nagy pazarlást véghez vinni? Hisz ugy tudom, hogy a rendőrség ma reggel óta feloszlott.

Mahmud, miközben egy nagy poharat töltött tele rakivál, nyugodtan így felelt: — Csakugyan így van barátom. S mivel így fordult a dolog, azt gondoltam, hogy addigra nincs szükségem kardra, amíg a rendőrség szűnetel. Elmentem tehát egy vaskereskedőhöz, eladtam a pengéjét s a helyébe fapengét dugtam a hüvelybe.

— Most már megvagy — dünnögte a khalifa, elégedetten dörzsölve a tenyerét — Allah jószágának is van határa...

Magához parancsolhatta Giasart és meghagyta neki: Holnap, napkeltekor tudasd hírnő-

alkotórészei az álló sereg és a haditengerészet voltak. Ha az 1867-iki törvényhozás ő felsége jogait az egységes vezérletre, vezényletre és belső szervezetre nézve meghatározta, elképzelhető-e, hogy ez csak az álló seregre vonatkozott s a haditengerészetre nem? Ugyebár nem? Vagy nem helyesebb-e az a felfogás, hogy a felségnek eme jogait a törvényhozás a fegyveres erő minden akkor létezett s a jövőben szervezendő tagozataira is (hadserg, haditengerészet, honvédség és népfőlkelés) statuálta?

5. Dr. Jászi ur (megengedem, itt tán van valami új a felfogásában) azt állítja, hogy az 1867: XII. törvénycikk 11. §-a azért vonatkozik csak a „hadsergre“ (szerinte mai közös hadsergre) mert az jogilag két részből állott, egy osztrák és egy magyar részből, s e jogilag két részből álló hadsergre nézve kellett az egységességet vezérletben és szervezeten biztosítani s erre nézve az intézkedés jogát ő felségére ruházni. Nohát az 1867-ben fennállott hadsergről kimutattam, hogy az nemcsak vezérletileg, vezényletleg és belső szervezettel egységes volt, hanem hogy egészen egységes, sőt teljesen „egy“ volt. Abban a fejeletem intézett mindent, ő intézte annak minden ügyét. Azért, hogy az jogilag két részből állott, de semmiben nem volt széttagolva, nem volt szükség annak egységességét biztosítani s azon belül a felségjogokat megállapítani. Két, csak jogilag létező fogalom között csakugyan nem volt szükséges a vezérleti és belső szervezeti egységet biztosítani.

6. Ellenben a pragmatika szankcióban foglalt együttes és kölcsönös védelmi kötelezettségből az folyik, hogy ez a védelem mentül hatékonyabb és célszerűbb legyen, hogy az egész fegyveres erő, annak minden létező vagy felállítandó tagozata egységes vezérlettel, vezényletleg és belső szervezettel birjon és az erre vonatkozó ügyeket ő felsége intézze.

Mindezekből mi következik?

Az, hogy az 1867. évi törvényhozásnak nem az volt a célja, hogy az akkor amugy is teljesen egységes hadserg egységének biztosítására felségjogokat statuáljon, hanem az volt a célja, hogy az általános védkötelezettség elvei alapján szervezendő összes haderegben, vagyis az egész fegyveres erőben, mely előreláthatólag különböző tagozatokból fog állni, egymásközt az egységes vezérletet, vezényletet és belső szervezettel biztosítsa. Előre látható volt, hogy ennek az egész fegyveres erőnek lesznek olyan tagozatai is, melyek alkotó elemeit fogják képezni a „magyar hadsergnek“,

kők által a néppel, hogy a szokása közben elfogott gyilkost le fogják fejezni s hogy Harun-al-Rasid khalifa, az Abbásidák dicsőséges nemzetiségének ötödik utóda, aki hétszer zárandokolt el Mekkába és meghódította a kabukol országát, azt parancsolja mindenknek, hogy ennél a kivégzésnél jelen legyen...

A nyílt piac a kivégzésre hamarosan megtelt sok ezer emberrel s a khalifa is megjelent legfőbb méltóságaitól környelve.

— Az igazságosság nevében — mondotta — aki ölt, az maga is ölessék meg s az hajtsa végre rajta a büntetést, aki elfogta őt!

Mahmud előlépett és abban a kalmárban, akit ő annyiszor megvendégelt, a hívők rettegett uralkodójára ismert.

De a khalifa látva a szegény ember zavarát, aki a kaland ilyen kimenetelére ugyancsak nem gondolt, csak nagynehezen tudta elnyomni nevetését, mikor ráparancsolt:

— Huzd ki a kardodat és üsd le annak az embernek a fejét...

Erre a hírtelen hóhőrrá kinevezett Mahmud háromszor a földre vetette magát, megcsókolta a talajt és így szólt:

— Uram, tudom, ez az ember ártatlan és még sincs jogom, hogy felséged iránt engedetlen legyek. Allahhoz fohászokodok tehát, aki mindent jobban tud és jobban lát, mint mi, s ha ez az ember csakugyan ártatlan, változtassa át Allah dics pengémet ártalmatlan fegyverré...

Abban a pillanatban a tömeg ólmulva megmozdult s az összes jelen voltak ámulva kiáltottak:

— Csoda!... Csoda!

Mahmud egy darab fát húzott ki a kardhüvelyéből...

s ezért kellett ezekben a felségjogokat statuálni.

Egy egységet, egy tagozatot, mint amilyen volt az „álló sereg“, csak egységének lehet képzelni, annak egységes vezérletét, szervezetét nem kell biztosítani, csak több különböző természetű tagozatot szoktak egységessé tenni a vezérlet, vezénylet és belső szervezettel tekintetéből.

Azt állítja továbbá dr. Jászi, hogy az 1867: XII. t. c. 11. §-a nem is vonatkozhatik a közös hadserg és a honvédség közt való egységességre, „mert a honvédség akkor nem is volt, s lesz-e s milyen, az bizonytalan volt“.

Erre már a fentiekben megfelelttem, hogy a törvényhozás előtt a megalkotandó védelemrendszer különböző tagozatainak egységessége lebegett; de legalább is ugyanannyi jogosultsággal állíthatom én, hogy az „egész hadserg“, „összes hadserg“ kifejezések alatt éppen nem érthető a mai közös hadserg, mely akkor létezett, de más néven volt, álló seregnek (stehendes Heer) hívták. Sokkal valószínűbb az, hogy a magyar hadserg alatt a törvényhozás a felállítandó, de még nem létező honvédséget is értette, csak azért nem említette, mert még nem létezett: — mint dr. Jászi nézete, hogy az „egész hadserg“ alatt a mai közös hadserg értendő, mely létezett ugyan, de nem oly néven hívták, mert ez esetben a törvényhozók akkor ismert néven (álló sereg) nevezték volna a törvényben.

Dr. Jászi azután a fegyveres erő vezérleti és belső szervezeti egységességét biztosító törvényes rendelkezésekről szólva egy valóban meglepő eredményre jut.

Azt állítja, hogy ezek a törvényes rendelkezések csak a honvédségről és a népfőlkelésről rendelkeznek s a közös hadsergre nem vonatkoznak. Ebből pedig az következik, hogy a törvényhozás 1868-ban nem akarta vezérlet, vezénylet és belső szervezettel tekintetében a közös hadserget a honvédséggel és népfőlkeléssel egységessé tenni. Dr. Jászinak ez az eredménye amily meglepő, annyira téves.

Már korábban kimutattam, hogy a vezérleti és belső szervezeti egység biztosítása az egész fegyveres erőben milyen eminens állami és katonai érdek. Kimutattam értekezéseimben, hogy ez tényleg is teljesen fennáll. Nem létezhetik oly törvényhozás, mely a fegyveres erő különböző tagozatainak nem egységességét, de a „különbözöttségét“ akarja biztosítani.

A véderőtörvény az egész fegyveres erő szervezetről, tehát a közös hadsergről, haditengerészetéről, honvédségről és népfőlkelésről szól s már ennek általános rendelkezései is az egységes szervezetre törekednek. Ugyanezen törvényben van kimondva (tehát a véderőtörvényben), hogy a honvédtisztek minden tiszti fokozatra ő felsége által nevezetnek ki (50. §) és hogy háború idején a honvédség a király által kinevezett hadvezér alatt áll. De az új védtörvény, az 1889: VI. t. c. 59. §-a világosan kimondja: „A közös hadserg (haditengerészet), a honvédség és a fölhívott népfőlkelés tisztfjei minden rendfokozatban ő felsége által nevezetnek ki.“ A katonai jelvényekre, rangjelzetekre, felszerelés, főfegyverkezés, valamint a szolgálat és gyakorlat szabályaira nézve már az 1868: XI. t. c. 50. §-a második bekezdésében világosan ki van mondva, hogy a honvédségnél és sorhadnál egyenlők lesznek. Ugyanezt kimondja a honvédségről szóló 1868: XII. t. c. 18. §-a is. Utóbb ugyanezeket kimondja az 1886: XX. t. c. 7. §-a a népfőlkelésre. Mindezek azt bizonyítják, hogy a honvédség és népfőlkelés vezérlet, vezénylet és belső szervezettel tekintetében parifikáltott, mivel? A közös hadserggel, mert az volt a minta, melylyel a többi tagozatokat vezérletileg, vezényletleg és belső szervezettel egységessítették.

Nem áll tehát, hogy a közös hadsergre az egységesség biztosítására vonatkozó rendelkezések nem vonatkoznak; sőt világosan rendelkeznek is róla.

Ha $a=b$ és $b=c$, akkor $a=c$ és $a=b=c$, vagyis egységes az egész fegyveres erő vezérlet és belszervezet tekintetéből. S a gyakorlatban nem ő felsége nevezi-e ki a fegyveres erő összes tisztjeit? Nem áll-e a honvédség még béke idején is a közös hadsereg hadtestjeibe beosztva, egy fővezér alatt? Nem ugyanaz-e a rangfokozat a tisztikarban, nem ugyanazok-e a fegyverek, felszerelés, nem ugyanaz-e a szolgálati és gyakorlati szabályzat, nem ugyanazok-e a vezényszavak s nem ő felsége intézkedik-e mindezekre nézve az egész fegyveres erőben?

Ugy-e bár igaz, hogy a közös hadsereg is megállapították a védtörvényben az egységes vezérlet, vezérlet és belszervezet „körét és tartalmát”, amit Jászi ur kétségbevont, mert a törvény e dispozióit nem ismerte. Tehát az én elméletem nem lehet „aggályos”, de a dr. Jászi dedukciói — *tévesek*.

Amit végre dr. Jászi a vezénylet és vezérlet különbözőségéről mond, az éppen nem rontja le az egységes vezérlet, vezénylet és belszervezet fogalmát.

Hogy a honvédség az ország határain kívül csak kivételesen alkalmazható s itt bizonyos korlátok vannak, az éppen nem változtatja az egységes vezérlet és vezénylet. A honvédség mozgósítása ő felsége parancsára történik, a honvédség háború idején az ő felsége által kinevezett hadvezér alatt áll, tisztjeit mind ő felsége nevezi ki: *ebben* áll a vezérlet egységessége, a másik csak alkotmányos korlát a honvédség rendes hivatásától eltérő alkalmazására nézve.

Igaz az, hogy a közös hadseregnek külön tisztikara van s a honvédségnek is külön. De ezt minden fegyvernemnél (lovasság, tüzérség, utászok) szintén megtaláljuk. A haditengerészet is külön tisztikarral bír.

Hogy a honvédség külön honvédkerületekre van felosztva, ez sem alterálja a vezérlet egységességét, mert ez csak az adminisztráció és kiképzés érdekében van így. A honvédség béke és háború idején a közös hadsereg hadtestjeibe van beosztva s minden hadtestben az egyik hadosztály a háromból: a honvédhadosztály, mely a többi kettővel együtt gyakorol békében s együtt harcol a háborúban.

Alaposabbnak látszik dr. Jászi ama megjegyzése, hogy a népfelkelés csapatai maguk választják fő- és altisztjeiket (bár a törzstisztek és tábornokok kinevezése által a vezérleti egység szintén fenn van tartva); de sajnos, ezt az érvt sem fogadhatjuk el, mert az 1868: XLII. t. c. ezen rendelkezését az 1886: XX. t. c. 9. §-a megváltoztatta, mert a szakasz szerint még a népfelkelés tisztjeit is ő felsége nevezi ki. Dr. Jászi tehát egy már rég érvényen kívül helyezett §-ra hivatkozik.

Hogy a honvédségnél a vezénylet és vezérlet más, mint a közös hadseregben, ez sem alterálja az egységes vezérlet és vezénylet kérdését, mert ime a német fegyveres erőben is minden állam csapatai saját zászlajuk alatt küzdenek és azért a német fegyveres erő mégis egységes, mert szervezete, fölfegyverzése és vezérlete egységes.

A vezénylet teljesen egységes a közös hadseregben és honvédségben is, még a vezényszavak is egyek, kezdve a „vigyázz”-tól a legmagasabb ezredgyakorlatokig, melyek ugyanazon szavakkal történnek. Ugyanaz tehát a vezénylet módja, mikéntje, csak a nyelv különböző; de az „egységes vezénylet” nem szükséges hogy éppen „egynyelvű” legyen.

Ennyit tartottam szükségesnek álláspontom védelmére elmondani s csak köszönettel tartozom dr. Jászi urnak, hogy alkalmat adott a kételyek eloszlatására s annak újból igazolására, hogy a kommandónyelv nem tartozik az egységes vezénylet alkotó elemei közé.

A helyzet.

Budapest, november 22.

Gróf Tisza István ma ötnegyedórás kihallgatáson volt a királynál és este kilenc órakor már Budapestre volt. Ez minden, ami pozitívum Budapestre érkezett a mai napon Bécsben történtekről. A politikai madárjások ebből a külsőségből csak annyit olvasnak ki, hogy a hosszú audiencia és gyors visszatérés jó jel Tiszára nézve, de hogy *Koerber* jó jelent-e vagy rosszat, vagy éppen semmit is arra nem igen tudnak még ma feleletet adni. A szabadelpvűpart klubjában, ahol ma többen voltak a rendes vasárnap publikumával és feszült várakozással lesték a bécsi híreket — az az általános vélemény, hogy minden marad a régiben. Tisza nem bukott, de nem is bukkant. És akik könnyen találják, mert mohón keresnek okot a megnyugvásra, azt mondják: ez jól is van így. Semmi szükség arra, hogy válságot idézzünk fel Ausztriában, elégedjünk meg azzal, ha elmúlt az eset a nélkül, hogy a mi válságunk kormányválsággal súlyosbodott volna. Am nem mindenki veszi ilyen könnyen a dolgot. Dr. *Koerber* ur arcátlan kirohanása ellen nem mindenki találja elegendő megtorlásnak azt, hogy gróf Tisza István az ő visszautasító nyilatkozatait nem kénytelen a fejével lakolni. Az az ellentét, amely a két miniszterelnök üzenetváltásában nyilvánult meg újra, most már ki tudja hányadszor hatvanhét óta, nem maradhat örökkéig elintézetlenül. És ha most el nem intéződik, ez körülbelül örökös elodázását jelentené. Ilyen élesen nem tűzött még össze a két álláspont, ennyire intranzigens módon nem került még szembe egymással a két ellentétes igazság: osztráké hamis igazsága és a mi valóságos igazságunk. Akik ezt a két igazságot olyan merev határozottággal vitatták, mint Tisza és *Koerber*, azok nem tranzigálhatnak, mert minden tranzakció valamelyik igazság rovására menne. És mert úgy volt eddig mindig, egészen bizonyos, hogy most is a mi igazságunk vallaná a kárát.

Nem lehet hát teljesen kielégítő elintézés más, csak az, ha *Koerber* ur állásával fizeti meg azt a mulatságot, amelyet a mi rovásunkra megengedett magának. És ezért nem hiszünk mi azoknak az óvatos auguroknak, akik csak azt merik kiolvasni a mai audiencia külső történetéből, hogy Tisza István nem bukott meg. Lehet, hogy ez igaz, sőt körülbelül bizonyos is. Mert azt a szörnyűséget föl sem akarjuk tenni, hogy egy magyar miniszterelnöknek az legyen a bukása, hogy a legegyszerűbb igazságot bátran kimondani elég erős és elég magyar lelke volt. De a két miniszterelnök közül az egyiknek meg kellett ma buknia. Hogy a félhivatalos kommunikék ezt még ma nem mondják meg, az nem okvetlenül jelenti az ellenkezőjét. Jelentheti a döntés elodázását, de nem okvetlenül azt, hogy felemás döntés történt. Tegyük tehát úgy, amint a minap gróf Tisza István mondta:

— Várjuk meg a háromórát vonatot.

Gróf Tisza István a királynál.

Félhivatalosan a bécsi audienciáról a következőket jelentik:

Gróf Tisza István miniszterelnök, aki ma reggel ideérkezett, délelőtt 11 órakor több, mint egy óráig tartó magánkihallgatáson volt ő felségénél. A miniszterelnök ezuttal volt ügyekről és az időközben fölmerült több fontos ügyről tett előterjesztést. A legfelsőbb kihallgatás után a miniszterelnök hosszasan beszélte az értekezést előbb *Pitreich* hadügyminiszterrel, ezután pedig gróf *Goluchowski* külügyminiszterrel, a tárcájukba vágó ügyeket beszélve meg velük. A miniszterelnök a délután 5 órai vonattal visszatért Budapestre.

A délelött folyamán ő felsége *Pitreich* közös hadügyminisztert és ezután báró *Burian* közös pénzügyminisztert is fogadta magánkihallgatáson.

A függetlenségi pártkörből.

A függetlenségi- és 48-as pártkörben csak gyér számmal jelentek meg a képviselők, kíváncsian várva

híreket az ugrai és szatmári és asztókerületekből. Ugráról *Lenyel* Zoltán küldött egy táviratot a pártnak, a hatóságok erőszakosságán panaszkodva, amely *Stokker* József függetlenségi párti jelöltnek nem engedte meg, hogy programbeszédét elmondhassa. Együttal felkérte *Lenyel* Zoltán az elvtársait, hogy tegyék szavá az esetet a képviselőház hétfői ülésén. A harc barátai nyomban el is határozták, hogy a napirend előtt felhívják a belügyminiszter figyelmét a szolgabírák tulkapására. Sokat beszéltek a közben a párt kebelében dúló viszállyról is. A békebarátok el is vannak tökélyre, hogy a tarthatatlanná vált állapotoknak véget vetnek s ezért elhatározták, hogy még e hét folyamán érkezeltek összehívását kéri, mely végleg döntőn a párt magatartása felett. A harcoló elenzék tagjai mindent elkövetnek, hogy ezen értekezleten a harc további folytatását mondják ki a mérsékelt elemek azonban még mindig bíznak abban, hogy sikerülni fog a pártot a szélsőségektől megóvni.

A tisztviselők és az új kormány.

Egyik fővárosi lapban megjelent hírekkel és levelekkel szemben élnivalos helyről hangulgyózzak, hogy *Vörös* László kezébe a lapok által reprodukált levél mindeddig meg nem érkezett és a központnak a fizetésrendezés kérdésében elfoglalt álláspontra miatt mindeddig egyetlen vidéki kör sem tett szemrehányást, az egyesületekből való kilépést pedig egyetlen vidéki kör sem jelentette be. Konstatálják aztan, hogy az állami tisztviselők országos egyesületének központja és vidéki körrel között az összhang nincs megzavarva. Ha egyik-másik vidéki kör, még a központnak állásoglalása előtt időben ellentétesnek látszó módon is nyilatkozott meg, mégis remélhető, hogy a józan megfontolás és békés türelem útjára térve, mind-egyik vidéki kör esatlakozni fog a központ határozatahoz s az eddig fényesen bevált egyetértés és összetartás megerősítése által igyekezni fog biztosítani az elmaradhatatlan sikert.

A komáromi állami tisztviselők helyi bizottsága 1903. évi november hó 16-án tartott értekezletén egyhangúlag kimondotta:

1. Tiltakozik az ellen, miszerint az állami tisztviselők fizetésrendezése a közigazgatási tisztviselők, továbbá a letelezett iskolai tanárok és tanítók fizetésének rendezésével egybekapcsolassék.

2. Tiltakozik az ellen, hogy kizárólag az állami tisztviselők, a tisztiek és szolgák fizetésének emelésére a költészetbebe levett összeg a fizetésrendezési törvényjavaslat esetleges módosítása folytán az állami és közigazgatási tisztviselők, továbbá a letelezett tanárok és tanítók javára megosztassék s ez által a már kész törvényjavaslatban meghatározott fizetésems mervo leszátitassék. Ellenben kívánja, hogy: az állami tisztviselők, a tisztiek és szolgák fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat — melyet a parlamenti élet rendes kerékvágásába visszazökken — azonnal napirendre tűzessék. Ietargyattassék és törvényerőre emeltessek. Végül elhatározza, hogy: 1. a központi bizottságot megkeresi azirant, miszerint indíton országos mozgalmat arra, hogy az állami tisztviselők egy miniszterdeputáció menesszenek ő felségéhez.

3. Ezt a határozatot basonló irányú akció kifejtése végett az ország összes helyi bizottságainak megküldik.

Bánffy Dezső zászlóbontása.

Kolozsvár, november 22.

Az Új párt alakuló gyűlése ma délelött 1/11 órakor nyílt meg a zsufolt redutban. Elnökül *Posta* Béla egyetemi tanár javaslata *Remenyik* Károly építész választótiát, mire báró *Bánffy* Dezsőt, ki reggel érkezett ide, hattagu küldöttség hívta meg *Fabiny* Rudolf egyetemi tanár vezetése alatt a pártgyűlésre. *Bánffy* percekig tartó előzenges közt jelent meg, mire *Apáthy* István egyetemi tanár hosszabb beszéddel üdvözölte őt.

Lekezeséssel áloított össze — ugymond — a párt alakítására, de oly lekezeséssel, amelynek e kezesedés a torrása. Lekezesülünk attól a reményről, hogy pártunk a keserűség okait megszűntetni lesz hivatta. *Apáthy* ezután nagy tetszés mellett tejetgette, hogy a képviselőházban a parlamenti kormányorma a jobbik tiltakozása ellenére vasmerő és könnyelmű jáékává lesz egyesek önzésének és hiúságának, egyéni érdeknek és hatalomra lesésnek, törtetésnek és gyáva-ságnak, elbizakodottságnak és tudatlanságnak. Elsmeréssel szólt *Bánffy*ról és biztosította, hogy nem áll egyedül, hanem mindannyian vele éreznek. *Osiorozza* a szabadelpvűpartot mely soha sem teljesítette a kötelezettségét, a chlopyi korbaócsütés után sem. Elitét Tisza politikáját és kérdi melyik pártot kövessük? A néppártot is elitéli. Először magyarok vagyunk — ugymond — ezután nagyon sokara katolikusok, protesztánsok és mas felekezetűek. A függetlenségi párt csak meg nem valóshatott. Olyan pártot akarunk, mondja, mely a 67-ben kötött szövetséget becsületesen megtartja, amig azt nyíltan föl nem mondhatja s azt egyelőre nem tartjuk felmondhatónak. Meg kellett mondanunk így végzi, hogy a szívünkben mi van. Van utálat a jelen állapotok iránt és van elzánás, hogy kijuthatunk belőlük és hogy mindent elkövetünk, amit királyhoz és Deák Ferenc-

A BUDAPESTI NAPLO telefonja.

Szerkesztőség 56—12

Kiadóhivatal 54—39

nek szelleméhez hű magyar csak elkövethet. Használja fel excellenciád érzelmeiket és akaratukat a magyar haza ügyére, az egységes magyar nemzeti állam kiépítésére, amelyet hálaosan egy majd hónapnak vallami egy nálunknál jobb és sokkalta erősebb, sokkalta számosabb magyarból álló nemzetnek.

A beszédét nagy tejszés közt fejezte be a szónok, mire bős Bányi Dezső fejtette ki az új párt programját:

(Bányi beszéde.)

Beszéde elején kifejti, hogy feltétlenül szükség van a mai pártalakulások mellett egy új párt létezésére, mert a régi pártok nem elégültek ki a nemzeti érdekeket. E isméri, hogy a mulatk eseményeiért a felelősség ő is terheli. Hiszen nem minden körülmények közt lehet azt csinálni, amit az ember a legjobbnak tart. Elmondja, hogy már 1869-től kezdve mindig a nemzeti szovinizta érdekek szolgálatában állott, mert azt tartja — és ezt Európa jelenlegi viszonyai igazolják — hogy más állam Európában, mint nemzeti állam fenn nem állhat. Tehát egységes nemzeti állammá kell lennünk. Abba a programba, amely mellett az egységes államot létrehozni akarjuk, bele kell venni mindazt, ami az egységes magyar állam létrejvetelének, megerősödésének biztosítéka. Első sorban arra kell törekednünk, hogy társadalmat, műveltséget magyar nemzeti irányban fejlesszünk. Minden szétűző törekvést ki kell hogy zárjunk azon irányzatból, amelyet követni akarunk.

Arra, hogy egy állam erős legyen, szükséges, hogy gazdaságilag önálló és független legyen. Az 1867: XII. t. c. egy bettje sem tiltja el, hogy gazdaságilag önálló legyünk és erős társadalom érdekében szükségünk van önálló vánterőre. Nem tagadom, évekkel ezelőt, mint aki akkor a magyar kormány élén állottam, gazdasági kapcsolat létrehozása, illetőleg jolytatása annak, amely 1867-től jennától, volt egyik legfőbb törekvésem. Az volt meggyőződésem, hogy az akkor való körülmények szerint másképp eljárni nem is lehetett. Az egyházi politikai küzdelmek nagy barca után melyeknek bejezése jutott nekem osztályrésztül, amidőn arra kellett törekedni, hogy a felvetett hullámok elsimuljanak, nem tartottam alkalmasnak az időt arra, hogy egy újabb erős küzdelem időztesse fel; időképp nem tartottam célszerűnek akkor, amidőn az egyházi politikai küzdelem rendjén a nemzet és korona között való éles ellentét lecsillapítása, kiegyenlítése, mondhatnánk az őszhang létrehozása vált szükségessé. Az volt meggyőződésem, hogy a nemzetnek időre is van szüksége, hogy fokozottabb előkészítés rendjén, annak idején a gazdasági önállóságot a maga részére megállapíthassa. Terveztem akkor az 1907. év végéig való vámszűréség létrejöttét abban a reményben, hogy újabb eljárás rendjén létrehozható lesz a gazdasági önállóság. Nem a magyar kormányon, nem a magyar viszonyokon, hanem tisztán az osztrák ellenkezésen mult, hogy a gazdasági közösség tovább való tíz évvel megállapítása akkor nem jöhetett létre. De azóta évek teltek el; az állandó bizonytalan állapot annyira megviselte a nemzetet és az idő is annyira előrehaladt, hogy most már azon a nézetem vagyok, hogy gazdasági függetlenségünk kivívását elhalasztani nem célszerű. (Eljenzés.) Ha még esetleg egy t-zéves szerződés kötünk, akkor hosszú időre lehetetlen a néve gazdasági önállóságunk. Beismerem, hogy gazdasági önállóságunk ádozatokat fog kívánni, de azokat meg kell hozni minden magyarnak. 1907-ig az 1869-ik évi XXX t. c. alapján az állapotok állandósága vannak, addig készülődhetünk a gazdasági önállóságra. Remélem, hogy 1907-re más viszonyok lesznek és ha ma ellenkező állapottot foglaltam el, az indokát abban találja, hogy a változott viszonyok között ma már elmondhatom, hogy az Ausztriával való gazdasági közösség fenntartása a magyar nemzet érdekében bün volna. (Eljenzés.)

Természetes, hogy gazdasági önállóságunk kiegyesítő részét kell hogy képezze pénzügyi önállóságunk is, mert gazdasági önállóságot önálló pénzügy nélkül elképzelni sem lehet. Évvél kapcsolatban jön számtalan közgazdasági kérdés, melyek szükségesek arra, hogy az ország különböző osztályai, különböző foglalkozású körrel kiegyensúlyozott gazdasági érdekeiket. Gondoskodni kell iparunk olyan fejlesztéséről, hogy természetesen szünjék meg a kivándorlási áramlat. A kivándorlási nem kell kényeszerszűkökkel korlátozni, de arra kell törekedni, hogy az állam oldja meg ezt a kérdést; de ne csak az állam, hanem a társadalom is. Egyik vidéken a gazdasági viszonyok rendezése az igények kielégítése, más vidéken a telepítés korlátozza a kivándorlást. A telepítést nem lehet üzletszerűen fűzni. Nem tagadom abban az időben, amikor a hatalom, részben az én kezében volt, már akkor kifogásoltam a telepítési rendszert, — megtelepíteni egy szegény falut husz holdat adva egy telepesnek és három-négyszáz forinttal terhelve holdanként a földet, ráron a telepesre az adót is és aztán az illető még meg is éljen, ez lehetetlenség. S a telepítés terén nemzeti szempont kell hogy vezessen bennünket, másképpen telepíteni nem lehet. Közömbös a legutóbbi idők magyar nemzeti irányban való telepítés tekintetében nem valóhatók. Magyar telepítés történt, csakhogy annyira meg van terelve a gazda, hogy ha el nem szűlött, akkor az csak a véletlennek vagy különösen kedvező viszonyoknak volt köszönhető. A nagyobb ipartelepeknek alkotásai azt bizonyítják, hogy az ilyen nagyobb gyártelepek gócpontjai lettek a magyar nemzetiség fejlődésnek.

Csak egy kapcsolatot van, amely nemzetiségirányban való haladásunk utjátán áll és ez a katonai kérdés. Hangsúlyozza, hogy az 1867: XII. törvény cikk alapján is megmarad a mód arra, hogy e tekintetben is nemzeti irányban fejlődésünk. Nem tud meggyőződni arról, hogy ha a honvédségnek joga van intézkedni a törvénykezésnek a vezényelt tekintetében, hogy akkor ez a jog ő felsége legfelsőbb haduri jogai

közé soroltatott volna a közös hadsereg magyar részére néve. A vezényvel és szolgálati nyelv tekintetében nem intézkedik és ha törvényhozási uton történt is később intézkedés a honvédség és népelelést illetőleg, a magyar hadsereg többi részére néve az intézkedés joga csak nem gyakorolható, de sem el nem vesztet sem a felségre át nem ruházható.

Ez fontos kérdés; a magyar nemzet hibája, hogy a magyar nemzet keletről hozott engedékeny gémusa folytán ezt a kérdést annyi ideig meoldozták. Nem tagadom, hogy nekem is lehetett volna erről a kérdésről nyilatkoznom akkor, amikor a hatalom kezében volt, de a véletlen így adta, hogy a véderőtvény kérdése azon négy év alatt, amíg a hatalom nálam volt, nem kerüti szövevényre. Azonban meggyőződésem az, hogy e kérdés letenni még sem szabad. Erről lemondanunk nem lehet, ehhez jognak van és jogigényünket fel kell tartanunk körültekintő bölcs mérkülettel és mindig figyelemmel lévén különösen a tisztképzésnek fokozatosan erősebb magyar nemzeti irányban való vezetésére. Kiszárnak tartom azt, hogy ne lehessen megtalálni azon eszközöket, a melyek segítségével a magyar nemzeti érdekeknek megfelelően a vezényelt és szolgálati nyelv tekintetében is a magyar nemzet jogai előbb-utóbb ne érvényesülhessenek. Természetes, hogy ezt a kérdést egyszerre feljuttatni és márol-holnapra megoldani nem lehet, mert hisz az előző idők nuasításainak talán százados akadályok általnak ebebe, de a jog áll. Ezt a jogot fel nem adhatjuk, sőt ezen jognak megjelölés kell fejleszteni a magyar nemzeti államot. Mondhatjuk, hogy az Új párt megalkulására szükség van ebből a szempontból is, azaz új pártalakulásra szükség van.

Annak dacára, hogy a jelenlegi kormányelnök ur Koerber osztrák miniszterelnöknek a Reichsrathban elhangzott szavaival szemben állást fogalt és a magyar viszonyokra való nyilatkozatát visszautasította, engem mégsem nyugtatót meg az a nyilatkozat, valamint az sem, mely a szabadelvűpárttól elfogadott nyilatkozatban kifejezésre jutott. Azt, hogy a nemzetnek a vezényelt és szolgálati nyelv megjelöléséhez joga van, amelyet fel nem adott és soha fel nem adhat, nem látom abban a nyilatkozatban kifejezve. Az én meggyőződésem az, hogy a nemzetnek a jogját a törvényhozással utján is kellő körültekintéssel, komoly megfontolással a körülményeknek mindenkor küzdenie kell!

Beismerem azt, hogy a kormányelnök ur nyilatkozata a magyar nemzeti meggyőződés szempontjából egész határozott volt, és elismerem, hogy ebből a szempontból kielégítő volt a válasza, de nem volt kielégítő és megnyugtató a jog szempontjából és a jog teltesse lényegének szempontjából.

A magyar nemzet szempontjából az egységes magyar nemzeti állam létrehozatala az a főcél, amelyet az „Új párt” programja megjelölésint akar és ezen főcél elérésére minden eszközt és alkalmat megragad, hogy az testet is ölthessen és a magyar állam előbb-utóbb az egységes nemzeti államok sorába állhessen. E cél elérhetésére legelőször is magyar társadalmat kell teremtenünk, mert ez legbiztosabb tényezője annak, hogy az az erős középosztály, amelynek bátran a tisztviselői kart nevezhetjük, kifejlődésnek. Nem akar oly kérdésekre nyulni, amelyek közvetlenül aktuális alakban pártpolitikai szempont alá is jöhetnek, ezért nem gyul be a tisztviselői fizetésének javítására vonatkozó kérdésbe. Csak jelezni akarja, hogy jó fizetés és jogaik elismerése, hivatalnokai pragmatika azok, amiket részükre biztosítani kell.

Beszéd után a parlamenti reformról és rámutat a mai választási rendszer vízásságaira és hibáira. E terén reformálásra van szükség, valamint reformra van szükség a census lehető egységesítésére és kívánatos, hogy a választók lehetőleg nagy tömegének biztosításuk a választói jog. Sőt tekintettel a szociálpolitikai kérdésekre, minden, censussal nem is bír embernek is meg kell adni a választói jogot, de az egységes magyar nemzeti állam érdekeit tartva szem előtt, úgy hogy azt az illetők a magyar nemzeti állam érdekei ellen ne érvényesíthessék. (Igaz! Eljenzés.)

Bizonyos vidékekre, különösen pedig nemzetiségi vidékekre való tekintettel arra kell törekedni, hogy ezen censussal nem bír választók külön kerülékben gyakorolják szavazati jogukat illetőleg bizonyos kuriai rendszeri keilene ut is behozni, miképp Ausztriában is van, az úgynevezett 5. Kuria. Ily sorrend szerint választásznak azok, kik censussal nem bírnak, a számarányok helyes megtartásával és megállapításával biztosítani lehet azt, hogy a nagy többség nemzeti érdekeinek megfelelően parlament jót ön létre. Aztán szükségesnek mondja a választókerületek új és arányos beosztását, rámutatva a mostani beosztás ismert aránytalanságaira.

A nemzeti állam jövő e szempontjából a nemzetiség irányú állami oktatás mellett tör landszát, elismerve, hogy az egész jogat tisztieiben tartandók, de a nemzetiségeknek mint egyéneknek jogaik nem lehetnek. Jól tudja, az állami oktatásnak nagy akadályai vannak felekezeti és pénzügyi szempontból, de ezeket le kell küzdeni. Nem akar kitérni felekezeti kérdésekre, ez a kérdés most nincs is oty elevezen napirenden. Külömben is, ugymond, mi liberálisok vagyunk, a jogszerű liberális musnak követői ezért a XX. törvény cikk teljes végrehajtása és a telekezetek közötti viszonyosság és egyenlőség érvényesítése kell hogy e terén főtörekvésünk legyen; ezáltal is lehetővé elősegíteni a nemzeti igényeket. Ezt csak mellesken kívántam érníteni.

Sok kívánni valót talál még, idehaza még túrható volna az állapot, ám a magyar államnak kifelé való jelentkezéséről. Olyan tapasztalatok vannak, hogy valahányszor kifelé a magyar állam biztosított jogai értelmében szuverenitásunk megjelenéséről vagyunk szó, nem szólna a Keiber esetéről. (Ahoeg!) mindig osztrák tényezők állják utját annak, hogy amik itthon vagyunk, azok lenni kifelé ne látszassunk. Ezeket tapasztalatból mondja és ezért szükségnek tartja,

hogy e párt a programban gondoskodik arról is hogy a magyar állam szuverenitása kifelé is megnyilvánulhasson. Nem szabad megengednünk azt, hogy az osztrák-magyar monarchia olyképpen nyilatkozzék meg a külföldön, amint azt Ausztria eddigi törekvése bizonyítja, hogy mi csak kiegyesítő része volnánk Ausztriának és hogy a magyar államnak az 1867: XII. t. c. ben biztosított államisága csak az autonómia jellegével bírna. Erős meggyőződésem az, hogy a magyar nemzeti állam kiépítése parancsolja azt, hogy az „Új pártot” megalkossák. Erre szükségünk van nemzeti jövő nagysága érdekében, hogy gazdasági alapon fejleszszük és nemzeti alapon tegyük erőssé e nemzetet és csak azután joggal kozunk katonai, politikai vagy közjogi vonatkozású kérdésekkel. De épp ezért szakítanunk kell mindazokkal a korlátokkal, amelyek ezen törekvésünk ellen állanak, de nem kell szakítani azzal a hatvanhetes alappal, amelyen az új Magyarország fejlődött. Meggyőződésem, hogy jobb megmaradni a régi biztos alap mellett és azon tovább építve megteremteni az egységes magyar nemzeti államot, mint újabb bizonytalan alapokat felállítani.

Elismeréssel kell szólnia a függetlenségi párt hazafias törekvéséről, de egyáltalán nem szabad figyelmen kívül hagyni szerinte azt sem, hogy azon eszméket, amelyek a függetlenségi párt képvisel most még az általuk képviselt iránynyal megjelölésint nem lehet. Itt — ugymond — én is tanultam a multakon, hogy a régi alapon kell tovább építenünk és minden erőnkkel kell törekednünk arra, hogy az egységes magyar államot a régi szilárd alapon, jogainkat soha fel nem hagyva kiépíthessük.

Meggyőződésem, hogy nem oty lehetetlen dolog az 1867: XII. t. c. alapján erős nemzetiség önállóságra szóló törekvéseink megvalósítani. En szerenösen voltam a legmagasabb kegynek rs részese, a koronás királyival (Ejen a király) többször közvetlenül érintkeztem és tárgyalhattam és mondhatom, hogy ő felsége az alkotmányunk és a törvénynek, a nemzet részére biztosított jogoknak öre és respektálója. Azért hiszem, ha a nemzet jogos igényeit feltárják ő felsége előtt, azokat nem joggal megalgadni, mert hisz a dinasztia nélkül sincs a nemzettel ellentétes érdeke. (Ejen a király!) A nemzet és a király között az őszhang megvan, csak érkeztetni kell ennek gyümölcsöt jó tanácsadás és komoly nemzetiség tevékenység útján. A szűltt osztrák viszonyokkal, az ott lábrakapott centrifugális irányzatokkal szemben csak a magyar egységes államban kaphatja meg a dinasztia a maga biztos alapját és támaszát, mert a magyar nemzetnek e földön kívül nincsen más hazája és mi nem is kereshetünk távol való érdekcsoportokkal összeköttetést. En nem jövök meg attól, hogy azt mondják, hogy mi tu meggyünk a 67-es alapon és ellentétebe jövünk a koronával mert erős meggyőződésem, hogy jó vezető, jó tanácsadó mellett a dinasztia és annak teje a király, meg joggal érteni a nemzet jogos kívánatait és belátja azt, hogy a nemzet és a korona érdekeivel szemben ellentétes kívánatai nincsenek. (Eljenzés.)

Kéri az egybegyűlteket, fontolják meg jóakarattal az elmondottakat és ha egyeznek nézeteikkel, kövessék azokat. Bányi így végzi beszédét: A pátyi tanár ur beszédében hangzott, hogy az ő nézeti elvtársainak nézeteit is kedik, kijelentem tehát én is, hogy nézeteim megöveznek az önké programjával és ha magyban korvonalozott álláspontom az önékhez egyezik, azt mondom, hogy menjünk együtt. Az én legfőbb célom az, hogy az egységes magyar nemzeti államot megalkossunk. Remélem, hogy megérjük egymást és azért kérem önöket, hogy a mai napon összehívott pártgyűlés rendjén méltóztassanak megjelölni, méltóztassanak kitűzni a zászlót ut, Kolszvár városában ezen pártalakulás rendjén és minden eszközzel arra fogk törekedni egy a jelenben, mint a jövőben, hogy közös erővel egy céllal küzdjünk: az egységes magyar nemzeti állam létesülése érdekében. (Hosszas taps.)

Ezután Piestory Mór szólt, nagy hatást kelteve. Az állapot — ugymond — így nem tartbat. Ő 1865. óta tagja a pártnak, de 40 esztendő tapasztalat kényteleníti arra, hogy azt elhagyja. Akkor nehezebb volt az 1867-iki törvények megismerésint, de Deák Ferenc nem törődött a klubbal. Szólt élesen kikel a klubura om ellen és eikéli Tiszázt, hogy első ténye volt a középosztály egy a'pajt képező tisztviselői fizelési javaslatát visszavonni és a beruházási programot változtatni. Bizalommal üdvözli Bányfit és lobogójának győzelmet óhajt. Uána dr. Tutsék Sándor, Sztreba Dezső (Deés) és dr. Jesszensz Géza (Torontálmegye) beszélt. Felolvassák a számos üdvözölő táviratot és levelet és végül megalkották a tisztikart. Elnök lett Remenyik Károly, alelnök dr. Deák Albert és Székly Miklós, titkár Koleszár Sándor. Az I. kerületben elnök Póterffy Zsigmond, alelnök Belegy Péter. A II. kerületben elnök dr. Tutsék Sándor, alelnök Havas Lázár. Remenyik Károly zárószavai után a gyűlés báró Bányi Dezső életével véget ért.

— BUDAPESTI NAPLÓ. November 15-ikén

új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetés ezen a napon lejárt, méltóztassanak a megújításról idejékorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldessük tovább.

BELFÖLD

Uj főrend. A hivatalos lap ma a következő legfelsőbb kéziratot közli:

A főrendiház szervezeti módosításáról szóló 1886. VII. t.-cikk E. §. alapján magyar minisztertanácsom előterjesztésre *Bezerédj Pál* selyemtenyészési miniszteri meghatalmazottat élethossziglan a főrendiház tagjává kinevezem.

Kelt Elnökezenben, 1903. november 18.

FERENC JÓZSEF s. k.

Gróf Tisza István s. k.

Egy áldásos munkában eltöltött emberöltő érdemeit jutalmazta a király, amikor *Bezerédj Pál* a magyar főrendek közé emelte. A magyar közvélemény őszinte meglepődéssel vesz tudomást a kiváló férfiú kitüntetéséről, aki családja nagy tradícióihoz híven, a magyar nép boldogulásának szenteli köztevékenységét. Mindenki tudja, hogy *Bezerédj Pál* nevével elválaszthatatlanul összeforr a hazai selyemtenyészés őriási fellendülése s az ő apostoli buzgalmának köszönhető, hogy az ma már a szegény nép százezreinek könnyíti meg a megélhetést. Az új kormány finom érzékére vall, hogy elismerő figyelme *Bezerédj Pál*ra irányult, aki családja nemes hagyományain és tantörítatlan szabadalvú meggyőződésén kívül a nemes munkának tiszteletet parancsoló erejével foglalja el helyét a magyar főrendek közt.

Tallian Béla fölmenté. A hivatalos lap vasárnapi száma jelenti, hogy a király *Tallian Béla* főmivélésügyi minisztert a szerb kongresszuson viselt királyi biztosi állása alól fölmentette. Az erre vonatkozó királyi kézirat így szól:

Vizeki *Tallian Béla* belső titkos tanácsosomat az 19. é. évben összehívott és elnapolva lévő gör. kel. szerb nemzeti-egyházi kongresszuson és a gör. kel. szerb püspöki zsinaton viselt királyi biztosi állásai alól saját kérelmére kegyelemben felemlentem és megengedem, hogy neki ezen minőségében tanúsított buzgó és eredményes működéséért elismerésem tudul adassék.

Kelt Walliseben, 1903. évi november hó 14.-én.

FERENC JÓZSEF s. k.

Gróf Tisza István s. k.

Leszámolás Magyarország és Horvátország között. Az állami számvéviszéknek a Horvát-Szlavonországokkal 1901. évre megjelölt leszámolás megvizsgálásáról szóló jelentése szerint Horvát-Szlavonországoknál 1901. évi bevétel-ei 44,683,723 koronát tettek, amelyből levonva a kezelési költségek fedezésére fordított 8,563,573 koronát, 36,120,150 korona tiszta jövedelem mutatkozik. Ezen jövedelem 56%-a, vagyis 20,227,284 korona a törvény értelmében Magyarország és Horvátország közt közös kiadások fedezésére lévén fordítandó, a Horvátország belgazgatási költségeire szolgáló többi 44% 15,892,866 koronát tett. Ez összeghez hozzáadva az 1867. év végéig fennmaradt és az 1901. évben behajtott adóhátrétegekből Horvátországot még megillető 67 koronát, Horvát-Szlavonországoknál 1901. évi összes járandósága a belgazgatási szükséglet fedezésére 15,892,934 korona volt. Ezzel szemben Horvátországnak az 1901. évben tényleg 17,802,238 korona, vagyis 1,909,304 koronával több fizetett ki, Horvátországnak 1900. évi leszámolás szerint mutatkozó 937,381 korona tartozása 2,847,136 koronára emelkedett. Ugyanezen jelentés szerint a magyar korona országainak 1901. évi közös tiszta kiadása 378,992,535 korona volt, melyből Horvátországra a törvényben meghatározott hozzájárulás kulosa szerint 29,617,037 korona esnék. Minthogy azonban Horvátország tiszta jövedelmének a közte és Magyarország közt közös kiadások fedezésére szolgáló 56%-a csak 20,227,234 korona volt, a Magyarország által 1901. évben fedezett hiány tényleg 9,449,752 koronát tett, melyet azonban Horvátország az 1868. évi XXX. t.-cikk 27. §. értelmében megtéríteni nem köteles.

KÜLFÖLD

Kuba s az Egyesült Államok. A washingtoni szenátusban Newland's határozati javaslatot terjesztett be, mely szerint Kuba fölkendő, hogy a többi szövetséges államra nézve érvényes feltételek alatt csatlakozzék az Unióhoz, s hogy Portoriko szigete Kubának egyik kerületét vagy tartományát képezze.

A macedóniai reformok. *Karathodory Sándor* basa, a berlini kongresszuson volt első tolmács, jelenleg a szultán első fordítója, ma az entente hatalmak nagyköveteinél látogatást tett a hatalmak jegyzéke ügyében. Ezek a látogatások inkább informatív természetűek voltak. A tegnapi minisztertanács nem döntött. A miniszterelnök hajlandó ugyan bizonyos

engedményekre, de halogatta a határozást, mert a szultán minden felelősséget rá háritott és nem adott utasítást. A diplomáciai körökben az a nézet terjedt el, hogy a porta a halasztással sok időt veszít és a szituációt saját hátrányára ronjtja.

Konstantinápoly, november 22.

Constans francia nagykövét tegnap kihallgatásán a szultán beszélgetés közben úgy nyilatkozott, hogy a reformkövetelések kérdését a minisztertanácsra bízta. Tegnap éjjel a nagyvezér báró *Calice* osztrák-magyar nagykövetnél és *Szinovjev* orosz nagykövetnél látogatást tett, a nélkül, hogy komolyabb dolgot közölt volna a reformkövetelések ügyében. Az entente-hatalmak nagyköveteitől kívánt kihallgatást e-ideig a szultán gyöngélgedése miatt elhalasztották, azonban az, miután *Constans* tegnap fogadtatott, legközelebb meg fog történni. A török részről tett indítványi, hogy a követelt két polgári ügynök mint konzuláris funkcionárius működjék, visszautasították. A Jildizben és a portakörökben az a hír, hogy a holnapi minisztertanácsban a bír, hogy a holnapi minisztertanácsban csak a nagyvezér és a külügyminiszter nyilatkoztak több engedmény adását illetően, a többi miniszterek pedig, valamint a mértékadó Jildizkörök úgy látszik, most jobban ellenkeznek, mint előbb, amíg kényszerítő intézkedéseket nem alkalmaznak. Az ellenállást ezen körökben azzal indokolják, hogy bár az összes nagybatalmak a reformok elfogadását ajánlják, azonban az esetre, ha a porta ellenáll, a kényszerítő intézkedéseket illetően egyetlenség állna be közöttük, amit a porta lehetőleg kihasználna a maga javára.

A Vatikánból. A pápa két nyilatkozatáról tesz említést egyik berlini lapnak a római levelezője, ki ezt egy bibornokkal való beszélgetés alkalmával hallotta. Az egyik pápai kijelentés a következő:

„Mikor én azt mondtam, hogy a pápaság egy hatalomnak sem lehet alávetve, nemcsak Olaszországot értettem, hanem bármely hatalmat általában“. Továbbá:

„Nem tagadom, hogy Olaszország bizonyos szabadságokat enged nekem, de azért a szentszéknek jelenlegi helyzete mégsem normális.“

Merry del Val bíboros-államtitkár kinevezte a pápa az apostoli paloták prefektorává s ezzel *Merry del Val* tekintélye és beteloyása nagyon emelkedett.

HIREK

Budapest november 22.

A dán trónörökös Sopronban. *Sopronból* jelentik: *Frigyes* dán trónörökös *Bull* ezredessel ma dében *Schaumburg-Lippe* Frigyes herceg huszárkapitány és neje, *Luzja* dán királyi hercegnő látogatására Sopronba érkezett. Fogadására a palaudvaron megjelentek a hercegi páron kívül *Sprecher* Artur vezérőrnagy, *Lisztay* József honvédelezredes, *Toepfer* Kálmán polgármester és *Nesser* Károly rendőr-őkapitány. A Bécsben tartzkodó *György* görög király bejelentett látogatása elmaradt.

Miniszteri székéből a katedrara. A hivatalos lap ma közli, hogy *Wlassics* Gyula és *Láng* Lajos volt miniszterek újra elfogadják tanszéküket a budapesti tudományegyetemen. A kinevező királyi kézirat így hangzik:

Vallás- és közoktatásügyi magyar miniszterem előterjesztésére dr. *Wlassics* Gyula, valamint dr. *Láng* Lajos nyugalmazott magyar minisztereket, miniszterekké történt kinevezetésük előtt a budapesti tudományegyetemen elfoglalt nyilvános rendes tanári állásukba visszahelyezem.

Kelt Walliseben, 1903. évi november hó 13. án.

FERENC JÓZSEF s. k.

Berzeviczy Albert, s. k.

Buosu az Erzsébetvárosban Nagy multság mellett, őriási részvétellel tartották meg ma az Erzsébetvárosban a buosut. A Szegényház-ter. Munkástanca tele voltak sátrakkal, mutatványos-bódokkal, volt körhinta, gyorsfénypézsg és minden elképzelhető vásári látvánál. A közönség kora reggeltől ott hullámozt a buosu sátrak között, alkonyatkor aztán elszéledt az apró vendégkörbe s ott mulatozott a késő éjjeli órákig. A buosu egyházi része a plébániatemplomban folyt le a hivatás részvételével. Az ajtósságok reggel 7 órakor kezdődtek rendes misével. Az ünnepi nagy misét 10 órakor tartotta meg tényleg segédlel *Klinda* Teofil esztergomi prelátus kanonok; a mise alatt *Göndöcs* István nagy orgonakészrele mellett *Rambowsky* Marika énekesnő énekelt. Az ünnepi szent beszédet dr. *Csársky* hercegprímási titkár mondta. Az istentisztelet délután 4 órakor ünnepi vespernyével fejeződtek be, melyet *Novák* István helyettes plébános tartott meg nagy segédlel.

A játékonyság ünnepe. Előkelő nagy közönség jelenlétében folyt le ma délelőtti a *Fővárosi Gyermekkert Egylet* felruházó ünnepe. Közéletünk és a társadalom előkelőségei, képviselők, írók, művészek, szép asszonyok és leányok adtak az egylet akadémiai intézetében egymásnak találkozó, hogy háromszázötven szegény gyermek örömeiben gyönyörködjenek. Ott voltak többek közt: *Jakabhy* Imre, a képviselőház alelnöke, *Rákosi* Jenő, legilj. *Szász* Károly, a kultuszminiszter képviselője, *Szós* Pál, *Morzányi* Károly, *Pelcár* Gyula, gróf *Teleki* Sándor országgyűlési képviselő, *Tenczer* Pál, *Csillag* Teréz, *Szlágyi* Arabella, a hölgyválasztmány tagjai és még számosan. Az ünnepet dr. *Grósz* Sándor elnök nyitotta meg, aki röviden vázolta az egylet célját.

Ezután *Rákosi* Jenő szép beszédében méltatta az egylet humánus törekvéseit. Igazság szerint — ugyan — az apróságokhoz kellene beszélnie de ő egyaránt szól a gyermekekhez és a nagyokhoz, mert az életről szól. Tudjuk, hogy az élet sokat ad, de mindent visszavesz. Ha sikerül megkötödni a szerencsét, adjatunk, hogy elveszi tőlünk, hogy élvezhessük a szerencse adományait, mert bár az ember élje a boldogságot keresi, ezt a boldogságot az életben sohasem találjuk meg. A boldogság nem is az élet végén, hanem az élet elején van. A tudatlanság odja meg az igazi boldogságot, de nem a nagyoké, mely szivelen és visszatartó, hanem a gyermekeké, mely ártatlan és kedves. A gyermekkor az illuzó kor, az örökör a kiábrándulás. De mennyien vannak, akik megöcsözta a gyermekkor boldogságát, már ifjan megismerik az élet keserűségeit. Figyelmelt, hogy a játékonyság gyakorolhatása ne tegyen elbizakodottá senkit.

Rákosi szavait zajos éljenzéssel és tapssal fogadta a közönség. Utána *Csillag* Teréz szavalta *Harsányi* Kálmán *Gyermekmosoly* című költeményét. Végül az elnök megköszönte közreműködőknek és a közönségnek, hogy az ünnep lényegét emelték. Azután felvonta a gyermekosztot s egyik közülük megköszönte a jószívű emberbarátok jószágát.

Rákózi emléke. *Nagy-Szebenből* jelentik: A közönség nagy részvétele mellett ma itt Rákózi-ünnepély volt. Az ünnepi beszédek *Zagoni* Gábor közigyelő és *Gerő* János tanár mondták nagy hatással.

Mayer István emléke. *Esztergomból* táviratok: A katolikus tanítószakszervező bizottsága ma *Mayer* István püspök, az országosan ismert *István* bácsi, egyházi főtanfelügyelő, pedagógus és író halálának tizedik évfordulóját ünnepelte. *Ember* Károly elnök szép beszéd kíséretében koszoruzta meg a püspök sírját, a képezdeszek énekára pedig gyász-dalokat énekelt. Kivonultak az összes tanítványok, a tanítványok, a káptalan és nagy közönség.

A nyomorék gyermekek gondozásáról. A Magyar Pedagógiai Társaság tegnap délutáni ülésén a nyomorék gyermekek gondozásáról értekezett dr. *Verdy* Károly budapesti tanielügyelő. Előadásában kifejtette, hogy a nyomorék gyermekek sorsa mindenkör szánandó, de valóságos vértanúság azoknál, akik ellenőrzés nélkül a családok körében, vagy a közönségben tengetik életüket. Maguk a folytonos hercehurca folytán gyűlöttel a szivükben, bosszualló és irigy természetűekké lesznek. A modern pedagógia karöltve a humanizmussal ezeknek a nyomorék gyermekeknek a sorsán segíteni akar, a képezhetőket befogadja az e célra alapított filantrop-intézetekbe s orvosiag igyekszik őket testileg gondozni, individuális eljárással pedig emlékeztet kiképezni és gyakorlati életpályákra előkészíteni. Budapesten karácsony táján nyílik meg egy nevelő-intézet, melyet nemesen érző emberbarátok áldozatkészsége létesített. Terve a fokozatos haladást tartja szem előtt. Eleinte a tankötelesek zsonge fokáról veszi fel tanulóit, míg idővel, a tankötelek sor befeljeztetése keresetképesékké akarja nevelni egyes kézümmunkáig kultiválásával. Az intézetben csak szellemileg egészséges és képezhető tanulók nyerne felvételt. Az egyesület által megnyitandó otthon anyagi gondozója dr. *Messinger* Simon ügyvéd, titkára *Rothfeld* Richárd, a szép eszme felvetője, tanügyi vezetője a tanielügyelő. Az intézet szervezte a nowawesi szoros nevelőházat vette mintául. Az intézet rendelő orvosa dr. *Szegevári* László. Ebben az esztendőben a tanulók létszáma 10—12, melyet az egyesület anyagi eszközei kedvezőbbek lesznek, a létszám átlag 20—25 lesz. Az otthonnak feladata oly fővárosi tanköteleseknek gondozása, akik testi fogyatékosságokban szenvednek, rendes vagy szakiskolát nem látogathatnak. A nyomorék gyermekek gondozásánál a főcél individuális vezetéssel a tanulókat keresetképesékké tenni. A gyógykezelés rendes orvosok által történik, akiknek utatitása kötelező az ápolásra. A nevelés testi és lelki. A testi nevelés: a táplálkozás, fűrés, teretzerű tornagyakorlat, szabadban való tartózkodás. Leleki nevelés: községes oktatás a népoktatási törvény szellemében, különleges tanítás a növendék jövőbeli életpályájához viszonyítva. A nagy tetszéssel fogadott értekezés után *Gööz* József budai iskolagazgató ismertette az olvasás és írás tanító módszerét *Erő* Margit fővárosi tanítónő közreműködésével.

— **A paleziexi vasuti szerencsétlenség.** Paleziexből (Raadi kanton) táviratozzák: Megállapították, hogy a tegnapi vasuti szerencsétlenség alkalmával hat ember vesztette életét és pedig egy *Gracsov* nevű orosz család két gyermeke nevelőjével *Rickett* kisasszonnyal, kik Montreuxbe utaztak, továbbá három svájci születésű egyén *Gruenevald* és két hölgy, névszerint *Sterky* és *Bertschy* urnök. A sérültek között, kiknek száma csekélyebb, mint eleinte hitték, van a nevezett gyermekek nagypapja, *Böcken* Pétervárról, kinek sérülései nem életveszélyesek, továbbá három svájci katonatiszt. Az összes sebesültek az első kocsiiban ültek. A következő berlin-genfi német kocsiiban ülők közül seki sem sérült meg.

— **Becser és a püspökél.** Az Akadémia palotájának első emeletén van *Bubics* Zsigmond kassai püspöknek három szobából álló lakása. A lakásban hosszú időn át senki sincs s arra az Akadémia portása, *Pados* István kapus szokott felügyelni, aki ma délelőtt 11 óra tában az ajtó kinyitva találta. Rosszat sejtve benyitott a lakásba s a következő pillanatra a második szobában az íróasztal mellől egy fiatalember ugrott fel s a harmadik szobában levő ágy függönye mögé bujt.

— **Tolvaj! Segítség!** — kiáltott a kapus.

Nem sokáig kiálthatott, mert a következő percben revolverdörrenés hallatszott. A lövés hallatára most már a képtár látogatói közül is többen beszaladtak a lakásba. A tolvajra rátaláltak a harmadik szobában az ágy mellett, átöltözték a nagy vértócsa közepette. Ámentők s a rendőrség hamarosan megjelentek a helyszínén. A mentők bekötötték az eszméletlen állapotban fekvő embert, miáltal a rendőrség emberei megmozdították. Ezüst kanakalakat, arany órákat, hamis kulcsokat, feszítő vasakat találtak zsebében. Javában dolgozhatott, amikor meglepődött, mert az íróasztal főkjai mind fel voltak feszítve s egy remekmű antik szekrényen a feszítés nyomai látszanak. *Csécán* Jenő rendőrőrgalmazó, *Beck* és *Patak* detektívek nyomban felismerték az illetőben *Pesary* János budapesti születésű 21 éves, betörésért többször büntetett tolvajt aki a lakatosmesterséget tanulta. Az elegáns öltözött betörő óriási tömeg jelenlétében szállították el a Rókus-kórházba. Alig éri meg a reggelt. A rendőrség emberei a püspök lakását lezáratták s lepecsételték.

— **Házasság.** Ma délelőtt 11 órakor a zold autcai görög-keleti templomban *Pauly* Mór városi tisztviselő örök hűséget esküdött *Lamacz* Ludovikának. Az esküvőn *Kossuth* Ferenc volt a násznagy, aki az esketés után a szerb szokásnak hódolva, a templom előtt levő közönség közé pent dobált.

Vasárnap tartotta *Szabó* Károly, a Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársaság cégvezetője esküvőjét *Garai* Margit kisasszonnyal. *Garai* Benő fővárosi ügyvéd leányával. Házassági tanúként szerepeltek: dr. *Chorin* Ferenc örendhuzi tag és *Beck* Sándor tatarékpénztári igazgató.

Wild Ede fővárosi kereskedő eljegyezte *Goldner* Gizella kisasszonyt, *Goldner* Izrael fővárosi kereskedő leányát.

— **Mulatságos félreértés.** A Lipótvaros egyik humorizálni szerető fiatal fér. e apai örömről a következő táviratban értesítette Bécsben időző mostoha bátyját: „Ma egy ifju toppant be hozzám, aki unokaszedőnek mondta magát.” A meglepett fivér azonnal felelt: „Tudod, hogy unokaszedő nincs. No higgy a csalónak, dobd ki és fogasd el”. Csak egy második levélből értette meg a nagybácsi a dolgok valódi állását.

— **Mese egy nagy sikkasztásról.** Keszthelyről írják: A városi képviselőtestület tegnap rendkívüli közgyűlést tartott, mert a helybeli Balatonvidék című lap azt állította hogy a város által kezelt *Péjér* György-féle alaplól 200.000 korona hiányzik s ezért az elüljáróság is gyanúsította. A hírt a fővárosi lapok is átvették. A közgyűlés rágalomnak nyilvánította a közölt dolgokat, a Balatonvidéktől megvonja a szubvencióit. A való tényállás az, hogy *Péjér* György behatárolt adólevelekben tette az a kapitány nagy részét az ed mint e sikkasztott pénzt kezeli. A gyanúsított elüljárósági tagok sajátóperáit indítanak a lap ellen.

— **Veszekedő üzletlársak.** *Ehrenreich* Adolf és *Kirsch* Bertalan az Andrassy-ut 79. szám alatt c'pó-üzletet nyitottak. Augusztus havában azonban megbomlott az egyeltrés a társak között s azóta állandó volt a harc közöttük. Egyik a másikat ki akarta tenni az üzletből. Így történt tegnap is. *Kirsch* Bertalan harmadmagával beállított a boltba; *Ehrenreich* ki-tessékelt s más lakatot akart tenni az üzetre. A veszekedés vége az lett, hogy *Ehrenreich*ra támadtak botokkal, vasrudal s úgy össeverték, hogy eszméletlenül terült el. A támadók ezt látva, annyira megijedtek hogy szeretszaadtak. A sebesülte Rózsa-utca 54. számú lakására szállították.

— **Rablógyilkos leány.** *Temesvárról* jelentik, hogy a filadelfiai hatóság értesítette az otáni főkapitányságot, hogy egy *Radies* Emilia nevű magyar leány megölté és kirabolta gazdáját egy filadelfiai borkereskedőt, akinek gazdasszonya volt. *Radies* Emilia leánya *Radies* Mihálynak, a híres rablónak, aki a

nyolcvanas években az akkori főkapitányra, *Dragovanics*ra elfogatásokor két lövést intézett, de helyette a rendőrbiztos sebesítette meg. A rablógyilkost életfogytig tartó fegyházra ítélték. *Radies* leánya Emilia később mint pincérnő Lugosról Amerikába vándorolt ki.

— **Halálkozás.** *Berzevics* Bőáné született *Höppner* Gizella 56 éves korában meghalt. A boldogult holttestét tegnap délután beszentelés után Kozadra vitték és ott ma délután helyezték örök pihenésére.

Papp András maros-tordavármegyei árszékéi előadó jegyző, királyi törvényszéki hítes tolmács és 48/49-iki honvéderőster 73 éves korában Marosvásárhelyt meghalt.

Eörményesi és karánsebesi *Fiáth* Imréné született benedekfalvi *Detrich* Vilma november 20-án éjjel 11 órakor, hosszas szenvedés után életének 61-ik évében elhunyt. Ma délután 3 órakor temették a Vörös kereszt-kórház halottaskápolnából, aztán a holttestet Sár-Abára szállították s ott kedden délelőtt 11 órakor a családi sírboltban örök nyugalomra helyezik.

— **Ahol nincs elég munkás.** *Johannesburg* jelentések szerint *Transvaal*ban még mindig óriási a munkásihiány. A munkásszerző-bizottság legutóbb tartott gyűlésén ugyanis kitűnt, hogy a bányákban alkalmazható 130 000 emberrel együtt 241 000 munkásra volna *Transvaal*-nak szüksége. A jelentés szerint Közép- és Dél-Afrikában hiába keresnek megfelelő munkaerőt, de hogy hol lehetne a roppant emberanyagot beszerezni, arról a bizottság nem nyilatkozott.

— **Rejtélyes lövés.** *Kiss* Erzsébet varrónőnek udvarolt *Kasa* István 21 éves gyári munkás. A leány az utóbbi időben elhidegült a szerelmes legénytől. *Kiss* Erzsébet tegnap este az Arbc-utca 4. számú házában levő lakása előtt állott, amikor az emeletről a sötétben hirtelen lövés dörje hallatszott. *Kiss* Erzsébet úgy érezte, hogy a golyó üle mellett süvített el, s észrevette, hogy ugyanakkor abban a házában lakó *Kasa* István beszaladt a lakásába. A házbeliek rendőrt hívtak, aki bekísérte a főkapitányságra. Itt azzal védekezett, hogy rakétát eresztett, amelyvel a leányt megakarta ijeszteni. A revolvert valójában hirtelenében eldobta, s mese az amit a rakétáról mondott. A rendőrség nem is hitt szavainak s letartóztatta.

— **Felcséggylkos gyufagyáros.** *Milanból* jelentik, hogy ott nagy feltűnést kelt *Demedit* gazdag gyufagyáros letartóztatása. *Demedit* azzal vádolják, hogy ez év október 10-én megmérgezte a feleségét.

— **Betörés.** *Spusz* Mór Aréna-ut 42. szám alatt levő cipőgyárába az éjeli ismeretlen tettesek behatoltak s onnan mintegy 1000 korona értékű cipőt és nyers bőrt ellopottak.

FŐVÁROS

A községi választások.

Budapest, november 21.

A III. kerületi régi polgári párt vasárnap délután tartott választó-gyűlésén hirdette ki hivatalosan a törvényhatósági bizottságba és a kerületi választmányba jelölté névsorát. A gyűlés a zsutolásig megtelt *Korona* nagytermében folyt le.

Benedek Sándor megnyitván a gyűlést, üdvözlöi a választópolgárokat és örömeinek ad kifejezést, hogy ily nagy számban je entek meg, ami a jó ügyhöz méltó buzgalomról tesz tanúságot. Hangsúlyozza beszédében, hogy ebben a kerületben előbb nem voltak sem személyi, sem másnemű differenciák; mostanában azonban új csoportosulat keletkezett, minek következtében szükségessé vált, hogy a választók „régii polgári párt” énevezés alatt tömörüljenek. Ennek elősegítésére *Véssz* József, a kerület országos képviselője is szives volt megielemni, aki nemcsak beszámolóit mondani, hanem a jövő programját is ki-jejtteni szándékozik. Kéri a felszólalókat, hogy szigorúan tárgyilagosak maradjanak, mert — így végzi szavait — „nekünk nem irázisokra, szép szölamokra, hanem csak két dologra van szükségünk: igazságra és őszinte szóra”.

Ezután *Véssz* József képviselő emelkedett fel szólásra. Megköszönte elsöbben azt, hogy őt is bizottsági taggá jelölték, e ebben nem személyére vonatkozó megítéltetést lát, hanem olyan megbízást, mely a jövendő munkásságából egy tetemes részt ő reá is hárít, aminek ő kész-örömet alávetti magát. Azzel, ugymond, ha a kerület érdekében a fővárosnál megtörtölt, őt is csak olyan „előkei idegen”-nek tekinthetik, mert bár országgyűlési képviselő, de törvényhatósági tag nem volt. Ezután azonban, ha megválaszadják, a közgyűlésen is küzdhet vált-ve a kerület többi bizottsági tagjaival. Vázojja ezután azt a munkaprogramot, melyet a bizottsági tagok a kerületi választmányi tagokkal tartott közös értekezleteken megállapítottak. A kormánynál egyik legsürgösebb ügy bejejezesként elért eredmény gyánant leemlenti a III. kerületi gimnázium létesítését, ami már magában is bizonyítja azt, hogy akiket a kerület bizamával megajándékozt, azok erre teljes mértékben méltók is voltak. Ami a kormány részéről megindítandó iparfejlesztési akció: illeti azt a jelenlegi politikai helyzet ugyan megakadályozta, de kiállítás van rá, hogy a viszonyok romélti javulás a kerületet fogják első sorban

figyelembevenni. Egyik fontos ügy továbbá az öbuda Dunán-d, melynek létesítését számíté a politikai helyzet késlelteti. Alapos ok van arra a reményre, hogy a beruházási kölcsönből egy megfelelő összeget fog-nak erre a célra kivetni és azonkívüli lépések tetétek, hogy a főváros a maga részéről is az új hidat azok közbe a munkák közé sorolja melyek a főváros érde-keben sürög-secnek mutatkoznak. Az ily értelemben teendő fejterjesztést a többi kerületek is támogatni fogják.

Megemlékszik ezután még több nagy-ontosságú kerületi kérdésről, így többek között a kereskedelmi kikötő hol teendő létesítéséről, az aranyhegyi árok szabályozásáról, a tengerész-laktanya szándékolt el-helyezéséről, stb. de hangsúlyozza, hogy ezek mind olyan stádiumban vannak, hogy egyrészt még végleges döntést csak későbbi időben lehet várni, másrészt még nem is tárgyalhatók érdemlegesen, de alapos kiállítás van rá, hogy a kerület érdeke csorbat nem fog szenvedni. Szóva tette a képviselő a kerületi városhaza ügyét is, melyre a költségek már megszavaz-ták és igéri, hogy annak megépítését is is fogják sürgetni. Végül köszönetet mond a kerület bizottsági tagjainak, hogy a kerület érdekében kifejtett tevékenységében mindig oly buzgó támogatták és azzal végzi, amit képviselővé történt megválasztása előtt is hangsúlyozott, hogy most is kéri a választópolgárokat, parancsoljanak vele, mert ő a kerület első szolgájának tekinti magát.

A több mint félórás beszédet, melyet a gyűlézetet a legnagyobb figyelemmel halgattott végig és helyen-kint zajos helyesléssel és éljenzessel szakított meg, roppant tetszésnyilvánítás és taps követte. Az órác-ő csilaputa után *Kemeter* Antal buzdította a választókat, hogy a jelöttek névsorát fogadják e és közö-nyelet mond a képviselőnek, kinek a kerület nagy háára van köteleve.

Utána *Sajo* Sándor szólalt fel, aki helyteleníti a demokrata párt eljárását, mert kölcsönként szónokokat hozott ide, hogy üssök dobjon a bekés polgárok közé. A választópolgárok, úgy mond, meg vannak tel-jesen elégedve az ó kipróbált eddigi vezetőikkel kik mindig csak a polgárság érdekeit keresék és tá-mogatták.

Mindkét szónok beszédét élénk helyesléssel fogad-ták. Több szónok nem éven előjegezve, *Benedek* Sándor, a gyűlés elnöke megköszöni a jelölő-bizottság nevében is a kitárás és ragaszkodást mire a jelöltek névgyezékét olvastatta fel, melyet egyhangulag elfogadtak.

Ezután a gyűlést berekeszti.

A III. kerületi demokrata párt vasárnap délután ülést tartott melyen a következőket jelölte a törvény-hatósági bizottságba: *Rendes* tagoknak: Ij Haszán J., budai *Goldberger* Sámuel, Gyúnyyi Ador., *Schubert* Sándor, *Sagmüller* József, dr. *Reisz* Mór. *Gebhardt* Rezső, dr. *Adler* Illés, Ij *Holtspach* Nándor, *Szilagy* Károly.

Pótagoknak: *Hászán* Sebő, *Skrivár* János Bar-bai *Oszkár* Kari Nándor, *Szei* Mihály. *Kerületi vá-lasztmányi tagoknak:* *Szolnoki* László, *Motli* Ferenc, *Borand* Zoltán, *Gáli* József, *Szamek* Nándor, *Molnár* Antal *Huszeri* Ignác, *Dvorszák* Ferenc *Holánder* Lipót, dr. *Berzer* László, *Schwarzmann* Ajos, *Kittelmann* József, *Frey* István *Thaler* István.

A *Belvárosi szabadelvűpárt* ma délelőtt dr *Kautz* Gyula elnöke alatt tartott közgyűlésén egyhangulag elfogadta a kijelölő-bizottságnak a törvényhatósági bizottsági tagokra vonatkozó következő kijelölését:

A szabadon választandó törvényhatósági bizo-t-sági tagokul: *Rendes* tagokul: *Békffy* Géza, *Demény* Károly, idős *Emich* Gusztáv, dr. *Gergő* Izor, *G. Gardi* József, dr. *Haberern* J. Pál, *Horváth* Sándor, *Kaffka* László, *Kolláris* Jenő, *Lakos* Lajos, dr. *Mancs* Samu, *Sacellary* Mináiv. Pótagok: *Weisz* Adolf dr. *Csukás* Jenő, *Herzeld* Zsigmond, dr. *Német* Antal. A *örül-ták sorából rendes tagokul:* dr. *Budai* Emil, dr. *D.erner* Gusztáv, *Gergel* Kálmán, *Gasner* József, *Görze* Ist-ván, *Jeney* Lajos, *Kollierion* Pál, *Kertész* Tódor dr. *Kramer* Tivadar, *Lenz* János, *Márton* Alajos, *Schmidt* József, *Stenbach* István, *Takács* Lajos, *Walter* Ágoston. Pótagok: *Dunkol* Norbert, *Freund* Béla *Harkai* Mór, *Hölczér* Sándor, *Lenz* Ferenc. *Magyar* Alajos, dr. *Morelli* Károly, *Neruda* Nándor, *Palkovits* Ede, *Sarkányi* Pál. *Kerületi választmányi tagokul:* *Barhó* István, *Blum* L. Lajos, *Donáth* Sándor, *Franké* Pál, *Kovács* József, *Ku* usár István, *Leitersdorier* Henrik, dr. *Marou* Sándor, *Podhrádszky* Ohner, dr. *Széki* Antal, dr. *Tóth* István. Dr. *Rakovszky* Géza bejelentette a közgyűlésnek, hogy pontos összeállítás szerint a győzelem a szabadelvű-párt részére biztosítva van és csak a párt tagainak leszavazásától függ, hogy az összeállítás megvalósuljon.

Az *Erzsébetvárosi demokrata párt* ma délelött sa-ját klubhelyiségében szépszámu választóközönség előtt tartotta meg jelölő nagygyűlését. *Edős* Károly a töle megszokott zamatot, jóízű előadásban fejte-gette a demokrata párt eddigi sikereit, amelyekből buzdítást merit a jövő küzdelemhez. Ma — ugymond — a szónok — néhány megsejtosodott törzsönök ke-zében van a főváros, s a demokrata párt célja, hogy ezen protekciós klikk-emberek kezéből kiragadjja a gyepőt és odaadja azok kezébe, akiknek királóla-gos ussuk van ehhez: a nép kezébe. Ezek a törzs-önökök milliókat szerettek vállalkozásaikkal s a polgárok ugyanakkor ugyanannyit visztettek.

A nagy tetszéssel fogadott beszéd után *Mérei* József felolvasta a kijelölő bizottság javasatait. Tör-vényhatósági bizottsági tagokul jelölték: *rendes* tagokul: *Mara* János, *Kovács* Lajos, *Földért* Károly, dr. *Hennsey* Vilmos, dr. *Sonogyi* Lajos, *Aczel* Endre, *Krausz* Adolf, *Migray* József, *Fülep* Károly, *Margit* Gyula, *Dietz* Miksa és *Schubert* Arnold. Pótagokul:

dr. Glück József Kisfaludy Pál és Neutra Mór. A gyűlés a jelöléshez egyhangulag hozzájárult Beszédek meg: Schubert Arnold, Migray József, Aczél Endre, Földiák Gyula, Friedrich Ferenc és Blonder Lajos.

A Tervezővárosban a demokratapárt ellenségei név-aláírás nélkül vasárnap este 6 óra a Plasztikon-vendéglőben gyűlésre hívták össze a választókat. A névtelen kezdeményezők radikális demokratáknak nevezték magukat felhívásukban. A kitűzött időre körülbelül 400 demokrata választópolgár jelent meg, míg az egybehívók legfeljebb 20-an Stern Károly pénzügynök vezetése alatt. Dr. Pollacsek Sándor 6 óra körül azzal nyitotta meg az ülést, hogy a kerület radikális demokratait egy névtelen felhívás gyűlésre hívta össze, mi tehát előjöttünk, mint a kerület 9 óra óta működő demokratapártja és felhívjuk a névteleneket, hogy szólásra jelenjenek meg. Ezután a gyűlés megalakult. Sármay Vilmos, kit a gyűlés elnökül választottak meg, kijelentette, hogy tudja azt, hogy a névtelen felhívást csak a névtelenek tehetők közzé de ennek dacára onnani felszólítja az összes jelenlévőket, hogy szabadon mondják el véleményüket, bármilyen pártosok tartozzanak is. Székess Antal kereskedő erős kifejezésekkel bélyegezte meg a névtelen támadókat. Hasonló értelemben szólalt fel Kardhorst Árpád. Az úr felhívta a névtelen egybehívókat, hogy és legyenek elég bátrak, hogy szemtől-szembe mondják el óhajátukat. A felszólítást néma csend követte. Ezután a gyűlés egyhangulag el fogadta a következő határozati javaslatot: Mondja ki a Plasztikonban egybegyűlt nagyszámú, hogy változatlan bizalommal van a demokrata párt vezetése iránt és politikai szándékának minősíti azt, hogy névtelen bujkások a demokrata pártot becsürelő felhívás útján a radikális demokraták címét merészkül bitorolni, mert a becsürelők csak a demokrata mozgalom hatalmas elengedések fizetett béréncéi lehetnek. A gyűlés tagjai ezt a javaslatot határozatuk emelték és rendben osztották szét.

A kiskereskedők és kisiparosok központi csarnoka ma Gál Károly törvényhatósági bizottsági tag elnökele által népes értekezletet tartott. Fal József ügyvezető elnök örömmel konstatálta, hogy a VI. kerületi demokrata párt, egy a törvényhatósági bizottsági tagságra, mint a kerületi választmányba számos kereskedőt és iparost és közöttük nagy számmal kiskereskedőket és kisiparosokat is jelölt. A csarnok tagjai sorából ezután a demokrata párt több tagot jelölt egy a törvényhatósági bizottságba, mint a kerületi választmányba. A csarnok örömmel vette tudomásul, hogy a demokrata párt — nem úgy, mint a többi pártok — a kisembereknek is módot adott a városi politikában való részvételre, és egyhangulag elhatározta, hogy a demokrata pártot küzdelemben továbbra is lelkesen támogatni fogja.

A jászvárosi demokrata-párt ma délelőtt tartotta meg nagy választóközönség részvételével választói közgyűlést. A gyűlésen megjelentek az előző Olay Lajoson kívül Lengyel Zoltán, Vásonyi Vilmos, Vissontai Soma országgyűlési képviselők és Vig Viktor, a kerületi függetlenségi párt elnöke.

Olay Lajos megnyitván az ülést, ismerette a demokrata-párt programját, majd azzal buzdította a kitarásra és bátorságra a választókat, hogy a kormánytól és a hatalomtól ne féljenek, mert a hatalom is azt chajtáná, hogy a fővárosnál a klikkrendszer megbukjon. Kabos Ede mutatkozott be ezután a választóknak s annak a kérelmének adott kifejezést, hogy a választók bizzanak meg benne, mert ő a demokrata eszméknek igaz híve s erős harcosa lesz. Vig Viktor a kerületi függetlenségi párt nevében bejelenti, hogy pártjával a demokratákhoz csatlakozik a közönségi választásnál. Lengyel Zoltán kijelenti, hogy szívesen osztalozik azokhoz az eszmékhez, amelyeket a demokrácia képvisel, mert testvére a nemzeti eszméknek. Reméli, hogy mindkettő győzni fog, mert a jog- és igazság-szeretéből nőtt ki. Ezután lelkes szavakkal buzdította a polgárságot a kitarásra. — Dr. Baumfeld Lajos, a párt titkára, a városi bizottság és a bizottsági tagok eddigi működését ismeretve, buzdította a polgárságot a küzdelemre. Vissontai Soma a napokban letöltött kerületi képviselőválasztásán azt tapasztalta, hogy a legtöbb polgár nem élt alkotmányos jogával amit az osztályuralom nevelésének tud be. A demokrata eszmék terjedésére reméli, hogy a polgároknak az alkotmányos jogok gyakorlására buzdító érzés ki fog fejlődni. — Vásonyi Vilmos ironikus ismerette az uralmon lévő pártok működését és a választásoknál taktikai fogásait. A személyeskedést ki kell küszöbölni a választásoknál, mert csak a tisztá eszmék maradandók s csak így lehet biztos a győzelem. Girschner János felszólalása után Olay Lajos buzdította a választókat, hogy valamennyien szavazzanak.

A Tattersall fűdött csarnokában ma délután népes gyűlést tartottak a szociálisak a közönségi választások alkalmából. Az első szónok dr. Goldner Adolf volt, aki a közönségi választások módszerét ismertette és éles szavakkal kelt ki az ellen, hogy a dolgos nép millióit kizárják a képviselőtestületekből. Azután Israel Jakab a politikai helyzetről tartott hosszabb beszédet és komédiának mondja a függetlenségi párt részéről kidolgozott szociális programot.

SZÍNHÁZ, ZENE

Várszínház. Erdőkes föllépés színhelye volt vasárnap este a Várszínház az Országos színészközpont vizsgálói előadásán. Shakespeare Rómeó és Júliá-ja

került színre, Julia szerepében Paulay Erzsikével. Nagyon sokan kísérik szimpaticusan figyelemmel ennek a szép, fiatal leánynak a sorsát, aki nem is egy, hanem két forrásból kapta magas reményekre jogosító tehetségét: boldogult atyjától Paulay Edőtől, a Nemzeti Színház egykori kiváló igazgatójától és anyjától, Adorján Berától, aki a Nemzeti Színház gárdájának egyik jellegese. A rendkívüli érdeklődés meglátott azon, hogy a nézőtér zsufolásig megtelt előkelő közönséggel. Paulay Erzsike, aki a nemzeti színpadon már régebben játszik apró szerepeket, ezuttal nagy feladatot vállalt magára. Annál nagyobb dicsőséretre válik, hogy ebben a nehéz szerepben fényes sikert tudott aratni. Már a külseje is teljes illuziót ébresztett föl. Ében ekete hajával, tüzes szemével, üde fiatal-ságával, ártatlan és mégis érzéki szépségével az a Julia volt, az a szenvedélyes, szép olasz Julia, akit Shakespeare képzeltetett, amikor ezt a gyönyörű alakot megteremtette. És ezzel az igazó külsővel teljes barmniában állott a fiatal növendék szenvedélyes játéka. Igazi szenvedély sugárzott ki ebből a játékból, de nem vált soha mértékelen dagálylává; különös intelligenciája szerencsésen óvta meg minden túlzástól, anélkül, hogy ez a jól alkalmazott fegyelem csorbát ütött volna játékának a közvetlenségében. Megragadó akcentusai voltak az erkélyjelenetekben, Lőrinc-barát szobájában és meglepő erőt árukt el a tragédia végén, amikor Julia vad elszántsággal határozta el magát a legkínosabb megpróbáltatásokra. Paulay Erzsike ezzel a föllépésével jögmélt adott nekünk arra, hogy a jövő generáció legszebb reményeinek közé sorozhassuk. A közönség minden felvonás után és nyílt jelenetekben is elárasztotta őszinte, zajos tapsaival. (A. C.)

Magyar Színház. Zsufolt ház előtt játszottak vasárnap kétszer a Magyar Színházban. Délután A drótoslót vonzott te' házat, este pedig az utolsó helyig zsufolt nézőtér előtt folyt le A kis kőfa harmadik előadása, amelyet a zeneszerző Sztrojanovics Jenő dirigált. Viharos hatása volt az expressz-operának, Sziklai aktuális kúpleinak. Ráthonyi vedőbeszédének, amelyek jókedvben tartották a közönséget. A pompás zeneszámok és a szép kiállítás nagyon tetszeltek, s a közönség a szereplőket lelkesen ünnepeite és föl-vonások után a főszereplőkkel együtt sokszor a lámpák elé szólította. A kis kőfa a hét minden estején színrekerül.

Királyszínház. Huszka és Martos nagyszerű operettjét, az Aranyvirágot tegnap, vasárnap kétszer adták zsufolásig megtelt nézőtér előtt a Királyszínházban. A darab, amely pénteken éri meg az első jubiláris estét, a 25-ik előadást, egész héten másorra van tűzve.

Vessey Ferenc Berlinben. Berlinből táviratozzák nekünk: Vessey Ferenc, a tízeves hegedűművész ma bucsuhangversenyt tartott a berlini Philharmonie nagytermében. A hangversenyre nagy és előke ő közönség gyűlt össze és szünni nem akaró ovációkkal árasztotta el a gyermekművészt, aki újabb és újabb ráadásokkal hálálta meg az ünneplést.

MŰVÉSZET

A Nemzeti Szalon Aradon. Aradról táviratozzák, hogy a Nemzeti Szalon által rendezett képi-kiállítás ma délelőtt nyitotta meg Institoris Kálmán polgármester. Azután Róssa Miklós, a Szalon titkára tartott beszédet. A kiállítás a polgári iskola két termében van, ahol ismert művészeink háromszáz festményrel vannak képviselve. A megnyitáson nagy közönség volt jelen és vásárlási kedv is mutatkozott.

TUDOMÁNY, IRODALOM

Kisfaludy-Társaság november 25-én, szerdán délután 5 órakor az Akadémia heti üléstermében fölolvastattart. Az ülésen Jakab Ödön rendes tag emlékbeszédet olvas föl Tolnai Lajosról, Redő Antal rendes tag újabb Musset-fordításait mutatja be, végül dr. Sebertyén Gyula vendég a honfoglaló magyarokról értekezik. Az ülés után a tagok társas vacsorára gyűlnek össze az István főherceg-szállóban.

Akadémia első osztályi hétfőn. e. hó 23-án délután öt órakor ülést tart, melynek tárgyai: 1. Szilasi Mór i. t.: Adalék a finn-ugor összehasonlító hangtanhhoz című székfoglaló értekezés. 2. Ifj. Simonyi József r. t.: Két személyes eredete.

EGYESÜLETEK

Magyar Nők Közművelődési Egyesülete. E címen egy nagyobb szabású társadalmi egyesület van alakulóban, mely az önállóságra készítettt és szellemi munkával foglalkozó nők erkölcsi támogatását és anyagi segítségét tűzte ki feladatának. A nemes cél az előke ő társadalom hőlyvei körében nagy rokonszenvet kellett. Az egyesület elnökségét

Teleki Sándorné grófné, a Szikra néven ismert kiváló írónő foglalta el. Vendők Daniel Ernőné báróné, akikhez buzgó sorakoznak Beöthy Zsózné, Rákosi Jenőné, Gyarmathy Zsigáné, Hampel Pulszky Polixena, Fröhlich-Móricz Paula, ifj. Lónyay Sándorné, Thormay Cecil, Hertka Elza, Gömbösi Galamb Margit, gróf Viggay Sándorné, Beniczky-Bajza Lenke, Emich Gusztávné, Csiky Kalmárné, Rudnay Józsefné, Lázárné-Kaszner Janka, Gineserné-Györi Iona, Haracsék Lászlóné, Ziperossy Károlyné, Ritók Emma, Tábori-Tutsek Emma, Tutsekné-Beazeth Lily, Lengyel Laura, özvegy Zempléni P. Gyuláné, dr. Farkas Gyuláné stb.

(Szegény gyermekek felruházása.) A Budapest III. kerület első magyar nemzeti asztaltársaság december hó 10-én a Korona vendéglő nagytermében tizenegy éves fennállását s ezidei gyermekelruházását tombolával egybekötött társasvacsorával ünnepli meg. A felöltözétes este 6 órakor, a társasvacsora pedig pontban 4/8 órakor kezdődik.

(Budapesti Poliklinikai Egyesület) november 29-én vasárnap déle 11 órakor az intézet helyiségében (Hársia-utca 13-15. sz.) rendkívüli közgyűlést tart melynek tárgyai: az állami kölcsön fölvételre vonatkozó felhatalmazás, továbbá az egyesületi alapszabályok módosítása.

SPORT

Vívóest. Csütörtökön rendezte a Magyar Atlétikai Klub éppen a szezonban második vívóestjét, melyen Santelli Italo és Fodor Károly vívómesterek tanítványai mérköltek nagyszámú közönség előtt. A vendéglátó klubból részt vett a vívásban Fintás, Herczegh dr. Nagy Béla. Nagy Valér, Porteleky, Tóth, Holcsy Jenő vívómester, a Santelli iskolából Huszár, Kormos Mór, Rudnay Székely, a Fodor iskolából Blum, Gerde, Grünwald József, Szivák, Vészi G. u. a. és Werkner. Különösen a Fodor-skola növendékei közül — mint a Nemzeti Sport írja — Werkner gyorsaságával, Gerde szabotosságával, Jacsó óvatosságával, Blum leleményességével, Vészi G. u. a. energikus támadásaival, Grünwald ügyes védésével keltett tetszést.

TÁVIRATOK

Madrid. november 22. Villaverde miniszterelnök megeafolja a miniszteri válságról szóló hírt.

New-York. november 22. Ma éjjel Lulliben a Pennsylvania-vasut egy nagy lakóbarakjának égesénél 35 sírváccsal foglalkozó olasz munkás vesztette életét. A baraknak, amelyben 125 munkás lakott, csak egy kijárása volt. Az egész épület pár perc alatt leégett.

Az olasz király hazautazása.

Cheerburg. november 22. Az olasz királyi pár tegnap este ideérkezett és utját rövid idő múlva vasuton folytatta.

Fáris november 22. Az olasz királyi pár Franciaországon való átutazása minden zavaró esemény nélkül folyt le. Marseilleben 4 óra 48 perckor 18 órai késéssel érkeztek meg a gépen szükségessé vált javítás következtében.

A zsidók tildözése.

Pétervár, november 22. (Az orosz távirati ügy-nökség jelentése.) A vilnai katonai kerület csapatparancsnokának ma kiadott hadparancsában a következők foglaltatnak: Orsában e hó 18-én 11 foglyot adtak át hat katonára és egy örvezetű fedezete alatt. Utközben a katonai fedezetet nagy csapat zsidó vette körül, kik megkísérelték a foglyok kiszabadítását és botokkal és kövekkel kezdték dobálózni. A csapat a tömeget fegyverrel visszatarthatva, folytatta utját és elérte rendeltetési helyét. A napparancs diésri a katonák magatartását.

Napirend.

Napir. Hétfő, november 23. — Római katolikus: Kelemen. — Protestáns: Kelemen. — Görög-orsz.: november 10.) Orosz. — Zsidó: Kisiev 4. — Nap kél: 7 óra 2 perckor. — Nyugvask: 3 óra 58 perckor. — Hold kél: 10 óra 16 perckor délelőtt. — Nyugvask: 7 óra 54 perckor este. — A nap a Nyilas jegybe lép 12 óra 23 perckor délután. — A Múzeumok téli tértáza nyitva 9 órától 4-ig 1 korona beépődji mellett.

Nemzeti Szalon ősi tértáza nyitva délelőtt 9 órától este 8-ig. Belépődji 1 korona.

Nemzeti Múzeum. Alattár. Nyitva van á. c. 9 órától délután 1 óráig.

Akadémiai könyvtár nyitva 3-7-ig. Múzeumok könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1-ig.

A fudrosi könyvtár (Károly-körút 28.) mindennap nyitva van, kőznapon délelőtt 9-1-ig, vasár- és ünnepnapokon 9-12-ig.

Aszquinius dantárok és múzeum. Megtekinthetők egész nap III. ker. O-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyiérdekű vasut a Falfly-terről.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóház, kereskedelmi szakonvívás, tudnókő-osztálya és keleti mintatára V. kerület Váczi-körút 32. szám alatt. Hivatásos órák: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Hazai termékek alandó kiállítása és kereskedelemteretűni gyűjtemény, továbbá a hazai-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés árusításokat is esz. öztel) a városipari paraszakokban (vasár és ünnepnapokon is) nyitva délelőtt 9 órától 2 óráig és délután fél 3 órától fél 6 óráig. A kiállítás kiemelkedés központi ügyvezetősege (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váczi-körút 32. szám alatt.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Hétfő, 1903. november hó 23-án.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Hétfő, 1903. november hó 23-án.
Az üzlet — üzlet.

Színmű 3 felvonásban. Irtá Octave Mirbeau. Fordította Molnár Ferenc.
Személyek:
Lechat Gál Xavier Lechat Náday B.
Lechatné Helvey Fontonelle Molnár
Germaine Márkus Gruggh Horváth
Ducrolet Náday F. Rhing Rózsahygyi
Lucien Garraud Mihályfi Főkortész Gabányi
Kezete 7 óraker.

VIGSZÍNHÁZ.
Hétfő, 1903. november hó 23-án.

A csodagyermek.

Bohózát 3 felvonásban. Irták Gavault és Charvay. Fordította Molnár Ferenc.
Személyek:
Elise Varsányi Paradox Fenyvesi
Georges Góth Irén Tanay
Croche Hegedüs Lansuonet Venrai
Berthe Haraszthy Hernani Tapolczai
Langruné Gazsi M. Marguerite Kész
Lescalopier Szerényi Suzanne Varga
Kezete 7 1/2 óraker.

NÉPSZÍNHÁZ.

Hétfő, 1903. november hó 23-án.

Blaha Luiza asszony vendéglátásával.

A piros bugyellárás.

Eredeti népszínmű dalokkal 3 felvonásban. Irtá Csepregly Ferenc.
Személyek:
Török Mih. Szirmai Hágas, ispán Horváth Zsófi felesége Blaha Kőzsa Gyurka Kőcsich
Julia asszony Izsóné Misi postás Újvári
Menci Kápolnai 1-56 kisbőr Deli
Huszárkapit. Szerdahelyi 2-ik Némódi
Csillag Pál Kiss Öregbócs Szilágyi
Berát Szabó Jóska, kocsis KovácsK.
Boros Marton Egy legény KovácsK.
Ponnás, jegyző Kovács M.
Kezete 7 óraker.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Hétfő, 1903. november hó 23-án.

A kis kofa.

Nagy operett 3 felvonásban. Irtá Falk Richárd. Zenéjét szerzte Sztójánovits Jenő.
Személyek:
Frine Keleti Ibisz Kornai
Hipperidész Ráthonyi Terpisz Sziklai
Prakszitoleisz Rubos Az arkonk Fenyéri
Kezete 7 1/2 óraker.

KIRÁLY-SZÍNHÁZ.

Hétfő, 1903. november hó 23-án.

Aranyvirág.

Operett 3 felvonásban. Irtá Martos Ferenc. Zenéjét szerzte Huszka Jenő.
Személyek:
Potyoviev Gyöngyi Carina Hidvéghy
Beppo Véssei Stone Ellen Csatai
Silvio Császár Gaud Harry Ferenzy
Carló Torma Egy ifjú Gabányi
Aranyvirág Fedák Meridon Lise Baracsi
Tina Csatai J. Diaz Diana Szentgyörgyi
Lola Satori Fogadós Körmendi
Kezete 7 1/2 óraker.

URANIA SZÍNHÁZ.

Hétfő, 1903. november hó 23-án.

Az éjfélt nap országa.

Kezete 7 1/2 óraker.

KISFALUDY SZÍNHÁZ.

Hétfő, 1903. november hó 23-án.

A jesusita.

Dráma 4 felvonásban. Irtá Pey Ordoix Segismundo. Kezete 7 1/2 óraker.

Ügynökök

bármely szakmából helyben és vidéken, kik sorsjegyeknek törvényesen engedélyezett részletek alapján való eladásával foglalkozni óhajtának, magas jutalékok vagy fix fizetést kapnak.
Schön és Breitner
bankláz Budapest,
VII. ker., Erzsébet-kört 56. sz.

BIKAVÉR-LIKÖR
TISZTA BORPÁRLAT.
ENNÉLFOGVA
ÉTVÁGYGERJESZTŐ ÉS GYOMORERŐSÍTŐ.
GYÁR:
KLEIN JÓZSEF ÉS ADOLF, BUDAPEST
TÖRZÉSEN VÉDELVE.

Tud Ön Franciául?

A francia nyelv kedvelőinek szíves figyelmébe ajánljuk a
Francia Könyvtár

- című vállalatot, szerkesztik: dr. THEISZ GYULA és MATSKÁSSY JÓZSEF.
- E y-gy szám ára 70 Hfl. Kettős szám ára 1 kor.
1. Racine: Britannicus. Hofer Károly.
 2. Voltaire: Siécle de Louis XIV. I. Dr. Chovancsak F.
 3. Me de Sévigné: Lettres choisies. Dr. Kemény Ferenc.
 4. TSpenser: Nouvelles genevoises. Balnegger H.
 5. Augier et Sandeau: Le Gendre de Monsieur Poirier. Góth Mihály.
 6. Sandeau: Madeleine. Matkássy József.
 7. Barante: Jeanne D'Arc. Dr. Theisz Gyula.
 8. Coppée: Le Passant. — Le Luther de Cremona. Dr. Szombathy István.
 9. Chateaubriand: Atala. Dr. Huszár Vilmos.
 10. Corneille: Le Cid. Dr. Pekár Károly.
 11. Corneille: Horace. Dr. Pekár Ferenc.
 12. Feuillet: Le village. Balnegger Henrik.
 13. Voltaire: Zaïre. Dr. Gombocz Zoltán.
 - 14-15. Scribe: Les Doigts de fer. Falcsai Lipót.
 16. Corneille: Horace. Dr. Pekár Ferenc.
 17. Souvestre: Contes. Dr. Gál Béla.
 18. Daudet: Contes. Balnegger Henrik.
 19. Contes populaires de France. Káldy Klára Mihály.
 20. Lafontaine: Fables. Grosz Leopoldina.
 21. Analyses des chefs d'oeuvre dramatiques. Dr. Kemény Ferenc.
 22. Victor Hugo: Poesies. Dr. Heller Bernáth.
 23. Molière: L'Avare. Bartos F.
 24. Voltaire: Siécle de Louis XIV. II. Dr. Chovancsak J.
 25. Theuriot: Contes. Dr. Horvay Róbert.

Minden kötet életrajzi bevezetéssel, magyarázatokkal és jegyzetekkel ellátva.

THEISZ-MATSKÁSSY-féle Francia-magyar és Magyar-francia szótár

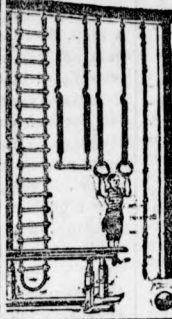
I. rész Francia-magyar szótár. Ára 5 korona.
II. rész Magyar-francia szótár. Sajtó alatt van:
KEMÉNY FERENC: — KÁLMÁN MIKSA.
A francia helyesírás és az ország- és név-
taxisz reformja. Ára 60 Hfl. — Ára 1 koron.
Kaphatók minden könyveskereskedésben vagy a kiadóhivatalban.
LAMPEL R. (WODIANER F. ÉS FIAI)
es. és kir. udvari könyveskereskedésben
Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

Saját készítmény

és amerikai tornaszekők, tenisz, hálók, lábbelitők, közszer-nyelek, valódi orosz sárcipők, pólók, zakók, sportruha és felhőruha-területek megfizethető forrása

Seffier Antal

sportvezető és kétféle úró ipartelepe
Bpest, IV., Károly-utca
hozt. 12.
(Közr. városköz. épület.)
Alapítást 1878.
Telefon 15-56.
Képes árjegyzék kívánatra bérmentve.

Köhögésnél.
ekedésiégnél vegyen 60 pillért. Köhög-féle pemelefa cukorkák.

Babajavítások
Első magyar jétkabaszár, Budapest, Rottenkeller-utca 21.

Utazók figyelmébe
ajánlv. egy fókókkal beszerelt, téglor levont utazóidő ócsón, kerekasztal, íróasztal, válassz-bőleg melikendő. Országos Földtérképészeti Vállalat, Budapest, Erzsébet-kört 2. 16488

Kezes nélkül
4tőlre kamatra 300-600 koronáig kölcsönt kaphatnak azonnal tisztviselő, katonatisztok, kereskedők, iparosok. Válassz-bőleg melikendő. Országos Földtérképészeti Vállalat, Budapest, Erzsébet-kört 2. 16488

Falun
gyógyóvnyék az édesével jóvedelem. Prospektus kérsere ingyen. Ivankovits Károly, Szegeden.

Tyuktenyésztés.
II. kötet 200 lapon 91 képpel. Nőkülzsheten közkönyv. Megrendelhető szerény Hrebly Emil, Alattanyvartsi fellegvár, Kézdivásárhelyen, földművelési és ügyminiszteriumban 3 koronáért. 2880

Részletfizetésre
arany, ezüst, ékszerok zseborak és tárgyakat készítenek kaphatók.
Grünberger Armin Béla
IV. Váci-utca 30. I. em. 33

En Csillag Anna

185 cm. óriás hosszú Loreley-hajszal, az általam felmálti keszes 14 hulló hajszalát után örtem el. Ezen keszes az egyedüli az a haj állapára, a növe előmozdításra, a hajbőr erősítésére, uraknál erős és teljes szakállt növesztés és már rövid ideit használt után is úgy a hajnak, mint azáltaluk termézetes fényt és teltséget kölcsönöz és megróvia ezeket a korai megsejlesztést egész a legégszerkorig.
Egy féltől ára 1, 2, 3 és 5 rnt.
Pestén, az újkoridai nyomdát az osztrégek előre való beklüldés után vagy utánvéttel az egész világra a gyárból, hova minden rendelés intézendő.

Csillag Anna

Wien, I., Graben 14.
Vászon mintákat ingyen és bérmentve küldesz. Magánrevizorok Epstein-féle vázsonyári raktár Sámeghon. 16482

A titkos betegségek alapos gyógyításáról.

Ne sajnálja senki a fáradozást ilyen komoly ügyben. Jelenkeztek egyszerűen, mert a legújabban kifföldött beszerzett speciális műszerekkel még a leggrőbb betegségek is pontosan meg lehet határozni a székhelyét, elterjedését, minőségét, körkörüjét: bármily mélyen felszokta is be magát a kórnyag a szervekbe, vagy a test nedveibe. Ezen beható vizsgálat alapján teljes biztossággal meghatározható a betegségek állapotának megfelelő, alapos gyógyuláshoz vezető speciális gyógyítás mód is, amelyet mindenki, foglalkozásának megzavarása nélkül, otthon is elvégezhet. Ha valakinek lehetetlen volna megjelenni, akkor csak írja le a lehet, amelynek pontos át- vizsgálása után megkapja az utasítást és a megfelelő speciális gyógyszerket is — a legnagyobb titoktartás mellett. Leveleibe válaszlevelet mellékeljen. A gyógykezelés befejezése után a leveleket elégetik, vagy kívánatra mindenki visszakapja azokat.
Ilyen tökéletes és hézagpótló hazánkban Dr. Palócz v. kórházi orvos, specialista, országos híri intézete (Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.), ahol jóakarattal, őszintén és lelkiismeretesen kaphat mindenki (ugy férfi, mint nő) a neki életéről felvilágosítást, ahol a beteg vére és testnedve megvizsgáltnak, idegei megérsődnek, az egész szervezet megszabadul a kóranyagoktól és lelki kijnjai is megszünnek.
A mindennapi foglalkozás megzavarása nélkül, biztos sikerrel, alaposan és gyorsan gyógyítja már sok éve óta Dr. Palócz az 6 speciális gyógymódjával meg a legelnyagoltabb esetekben is a bujakörös sebeket, hughesó-, hólyag-, ideg- és háterinc-bajokat, sérveket, az önfertőzés és szifilisz utóbjait, nagomlést, elgyengült férfierőt (impotenciát), kezdődő elmezavart aranyert, vérébajokat, bőrbetegségeket és a női nemi szervek minden betegségeit. Nők részére külön vároterem és külön kiirtat van. A rendelést Dr. Palócz önmaga és egyedül végti naponta delelőt 10 óratól délután 6 óráig (vasárnap déli 12 óráig).
Cím: Dr. Palócz v. kórházi orvos, specialista, Budapest, VII., Kerepesi-ut 10.

Használt férfiruhákat legmagasabb árban vesz Weisz Lipót, IV., Kristóf-tér 2.

Kívánatra a vevő a helyszínen megjelenik.
Az ATHENAUM r-t kiadásában megjelent:

HÁZASSÁGI PEREK ÉS ELJÁRÁS

HÁZASSÁGI PEREKBEN.

Irtá: KNORR LAJOS
egyed, ny. táblai bíró, stb.

E könyv egybefoglalja a házassági perekre vonatkozó összes jogszabályokat úgy, hogy annak nemcsak a szakember, hanem a perlekedő házastestiek is használatos lehetnek.

Ára angol vászonkötésben 2 korona.

Kapható az ATHENAUM r-társulatnál (Bpest, VII. ker., Kerepesi-ut 54.) és minden hazai könyveskereskedésben.

A török sorsjegyek lebélyegzése.

November 10-iktől kezdve a török sorsjegyeket le kell bélyegzetelni és minden sorsjegy után az összes szelvények levonása mellett 2 frankot fizetnek ki.
Az ezen célból szükséges teendőket jutalék felszámítása nélkül — elvállalom, mely célból kérem a sorsjegyek szives beküldését. E sorsjegyeket egyttal az összes eddigi huzásokban utánanézem.

Fuchs E. váltóháza, Bpest, IV., Keeskeméti-u. 1.

FOVÁROSI ORFEUM
VI., Nagymező-utca 17.
Ma és mindennapj
Könnyű lovasság
nagy kiállításos operette Suppé-tól továbbá
A két igazgató és a kitünő, kacagató műsor.
A télkerben reggeli 8 óráig Városi Elek cigányzenekara hangverseny.

Finom uri fehérműtek készítője a
Hollós J.
Budapest, kizárólag: V., Dorottya-u. 10. Alapítva 1867.

Színházak heti műsora.

	Magy. kir. Opera	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház	Király színház	Uránia színház
Kedd	A windsori vig nök	Báró és bankár	A csodagyermek	Vándorlegény	A kis kofa	Aranyvirág	Az éjfélt nap országa
Szerda	A navarrai leány	A söltéség	Flirt nagysám	A huszár-kisasszony	A kis kofa	Aranyvirág	Az éjfélt nap országa
Csütörtök	Sába királynője	Az üzlet üzlet	Flirt nagysám	Vándorlegény	A drótostót	Aranyvirág	Az éjfélt nap országa
Péntek	Nincs előadás	Az üzlet üzlet	Flirt nagysám	Menyecskék	A kis kofa	Aranyvirág	Az éjfélt nap országa
Szombat	Ködkirály	A csavargó és a királyleány	Macbeth	Flirt nagysám	Menyecskék	A kis kofa	Aranyvirág
d. u. Vasárnap este	A nürnbergi mesteralpokok	Az üzlet üzlet	Flirt nagysám	Menyecskék	A kis kofa	Aranyvirág	Az éjfélt nap országa